

GYMNASIEUTBILDNING I SVENSKFINLAND

Utmaningar och lösningar för kommunerna

Åbo Akademi

Offentligt ledarskap

Pro gradu-avhandling 23.4.2021

Handledare Sari Pikkala

Lotta Almark

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR SAMHÄLLSVETENSKAPER OCH EKONOMI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Offentligt ledarskap	
Författare: Lotta Almark	
Arbetets titel: Gymnasieutbildning i Svenskfinland. Utmaningar och lösningar för kommunerna	
Handledare: Sari Pikkala	
<p>Abstrakt:</p> <p>Den kommunala svenskspråkiga gymnasieutbildningen i Svenskfinland är mycket heterogen. En del gymnasier har en tryggad situation i kommuner med stabil ekonomi och tillräckligt med studerande, medan andra står inför stora utmaningar. Benägenheten att söka sig till gymnasieutbildning varierar regionalt så att den är hög i Södra Finland och lägre i Österbotten. Flera utredningar har gjorts och mycket fakta finns, men det har gjorts endast lite forskning om gymnasieutbildning.</p> <p>Syftet med avhandlingen är att beskriva gymnasieutbildningen på svenska i kommuner i Svenskfinland. Vilka utmaningar ställs kommunerna inför? Vilka möjliga lösningar finns det?</p> <p>Kommunerna i Svenskfinland står inför många utmaningar. Många kommuner har en negativ befolkningsutveckling, där antalet studerande i gymnasier minskar. Ytterligare utmaningar uppstår när den statliga finansieringen skurits ned och kommunerna har en ansträngd ekonomi, samtidigt som de fasta kostnaderna är oförändrade trots att antalet studerande minskar. Det här är inte en situation som Svenskfinland är ensam om utan den är aktuell i stora delar av Finland och bland annat i Sverige. Befolkningsutvecklingen kräver anpassning och nya lösningar. Samarbete och digitalisering är några möjliga lösningar, som redan används till en del. Den utvidgade läroplikten samt social- och hälsovårdsreformen leder till att utbildning och gymnasieutbildning blir ännu viktigare för kommunerna.</p> <p>Gymnasieutbildningen i Svenskfinland har undersökts genom att gå igenom fakta och statistik kring gymnasieutbildning på svenska i de 24 kommuner på fastlandet som ordnar gymnasieutbildning i egen regi. En genomgång av de kommunala strategierna och budgeterna har gjorts för att komplettera materialet.</p> <p>Frågan är ändå om inte mer statlig styrning skulle behövas för att ge kommunerna och studerande mer jämlika förutsättningar att ordna och delta i gymnasieutbildningen. Hur utvidgningen av läroplikten kommer att påverka gymnasieutbildningen återstår att se. Den statliga finansieringen kommer eventuellt att öka, vilket skulle minska trycket på kommunernas ekonomi. Samtidigt finns det flera positiva aspekter att lyfta fram. Kommunerna är måna om att erbjuda svenskspråkig service och betonar tvåspråkigheten i sina strategier och budgeter. Kommunerna vill också framstå som attraktiva arbetsgivare samt värnar om regionens och arbetslivets behov. Det finns redan olika former av samarbete. Fortsatt forskning skulle behövas för att följa utvecklingen och se vilka lösningar kommunerna väljer att satsa på gällande den kommunala gymnasieutbildningen.</p>	
Nyckelord: Gymnasieutbildning, kommun, Svenskfinland, andra stadiet, kommunal strategi, kommunal budget, ekonomi, utmaningar, negativ befolkningsutveckling, lösningar, samarbete	
Datum: 23.4.2021	Sidoantal: 75

INNEHÅLL

1. INLEDNING.....	1
2. GYMNASIEUTBILDNING I KOMMUNERNA; TIDIGARE FORSKNING OCH UTREDNINGAR SAMT BAKGRUND	4
3. UTMANINGAR FÖR KOMMUNERNA	13
3.1 Negativ befolkningsutveckling	14
3.2 Gymnasieutbildningens inverkan på kommunernas ekonomi	18
4. MÖJLIGA LÖSNINGAR PÅ UTMANINGARNA.....	22
4.1 Kommunernas sätt att hantera befolkningsutvecklingen	22
4.2 Nationella lösningar för utbildningen	24
4.3 Lösningar kopplade till gymnasieutbildningen.....	25
5. METOD OCH MATERIAL	31
6. EMPIRI.....	34
6.1 Bakgrundsfakta om kommunerna	34
6.2 Gymnasieutbildning i kommunernas strategier	43
6.3 Gymnasieutbildning i kommunernas budgeter	49
7. SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	56
KÄLLOR	63
Tabeller, figurer.....	69
BILAGA 1 Gymnasier i Svenskfinland	

1. INLEDNING

Utbildning i Finland tar sin utgångspunkt i jämlikhet och att den är lika för alla. Denna utgångspunkt utmanas av befolkningsutvecklingen, att det ser mycket olika ut i olika regioner i Finland, könsaspekten samt att arbetslivet förändras snabbt. För att trygga att utbildning finns att tillgå på svenska behövs samarbete och nya flexibla lösningar.

Gymnasieutbildningen sköts med några få undantag i kommunal regi. Syftet med kommunens verksamhet, och även med gymnasieutbildningen, är att främja invånarnas välfärd och en hållbar utveckling inom kommunen. Kommunernas ekonomi är mycket ansträngd och förhållandena är mycket olika mellan glesbygden och större städer, vilket påverkar även gymnasieutbildningen (Finansministeriet 2020, 189, Kommunförbundet 2020a, 18, Pitkälä 2020, 4, Statsrådet 2020).

Enligt lagen kan kommuner, samkommuner, registrerade samfund eller stiftelser få tillstånd att ha gymnasieutbildning vid sidan om statliga gymnasium. Tillstånd beviljas utgående från att utbildningen motsvarar ett nationellt eller regionalt utbildningsbehov samt att anordnaren har tillräckliga resurser för att ordna utbildningen. Kommunen kan ordna utbildningen på egen hand eller tillsammans med andra kommuner, till exempel så att en samkommun sköter utbildning eller en kommun är värdkommun. Inget hindrar att ett svenskspråkigt och finskspråkigt gymnasium delar utrymmen, men de behöver vara två separata skolor (Gymnasielag 714/2018, Pitkälä 2020, 20-21, Tammenmaa red. 2012, 17).

Syftet med utbildningen beskrivs i §2 i gymnasielagen (714/2018) att gymnasieutbildningen ger de studerande färdigheter för fortsatta studier som leder till högskoleexamen vid universitet eller yrkeshögskola. Vidare ska utbildningen stöda de studerande, så att de utvecklas till ”goda, harmoniska och bildade människor och aktiva samhällsmedlemmar”. De ska få kunskaper, färdigheter och beredskap för arbetsliv, fritidsintressen och utveckling av personligheten på ett mångsidigt sätt. De studerande ska få beredskap för ”livslångt lärande och för att utveckla sig själva kontinuerligt.” (Gymnasielag 714/2018, §2)

Gymnasieutbildningens betydelse för kommunerna

Gymnasieutbildning i egen regi är av stor betydelse för speciellt små kommuner, trots att enhetspriset per studerande blir högt och kommunen behöver statlig tilläggsfinansiering för att kunna ordna utbildningen (Saastamoinen & Kolehmainen 2018, 5, Finansministeriet 2020, 186, jfr Syssner 2016, 24). Gymnasieutbildningen ses som ett sätt att hålla kommunen livskraftig och underlättar att anställa ämneslärare, eftersom man då kan dela resurserna mellan gymnasiet och den grundläggande utbildningen. Gymnasiet ses även som något som påverkar den lokala ekonomin på ett positivt sätt (Engblom-Pelkkala 2018, 8-9, Kommunförbundet 2019, 11). Ändå är det små kommuner som har störst utmaningar med att få resurserna att räcka till för att erbjuda en gymnasieutbildning av god kvalitet (Syssner 2016, 24, Jansson 2017, 11). När det gäller större städer ses gymnasieutbildning på svenska som ett sätt att profilera kommunen, till exempel i Vanda (2021) och Åbo (2021). Större städer kan effektivisera gymnasieutbildningen genom att skapa större enheter, fler specialiseringar med ett större utbud av kurser och därmed hålla kostnaderna låga. Man väljer därför att aktivt satsa även på svenskspråkig gymnasieutbildning, även om de större städerna ibland har liknande utmaningar gällande sviktande studerandeunderlag som gymnasier i små kommuner (exempelvis Lojo, Utbildningsstyrelsen 2020a, Engblom-Pelkkala 2018, 8-9).

Syfte och frågeställning

Avhandlingens syfte är att beskriva gymnasieutbildningen på svenska i Finland samt de utmaningar och möjliga lösningar kommunerna står inför i samband med ansvaret för att arrangera gymnasieutbildning på svenska.

De centrala frågeställningarna i uppsatsen är:

- Vilka utmaningar står kommunerna inför gällande den svenskspråkiga gymnasieutbildningen?
- Vilka möjliga lösningar kan finnas för gymnasieutbildningen på svenska i kommuner i Svenskfinland med negativ befolkningsutveckling?

Avgränsning

Jag kommer enbart skriva om gymnasieutbildning på svenska i Finland (se bilaga 1 för en översikt). Jag fokuserar på ungdomsutbildningen, eftersom endast få studerar enligt

vuxenläroplan i gymnasiet (år 2018 började 24 studera enligt läroplan för vuxna på svenska i gymnasiet jämfört med 2244 enligt läroplan för ungdomar, Utbildningsstyrelsen 2020a). Jag utgår från de kommuner som arrangerar gymnasieutbildning på svenska i egen regi.

Största delen av all gymnasieutbildning arrangeras av kommuner, medan staten upprätthåller några skolor och några är privata. Dessa är så få till antalet att jag väljer att med dem i översiktssiffror, förutom Rudolf Steinerskolan i Helsingfors som är tvåspråkig med utbildning på både finska och svenska, men inte gå in på hur dessa påverkar den kommun som de befinner sig i. Det samma gäller undervisning i gymnasier på så kallade språköar som tas med i helhetssiffror, men jag kommer inte att ta upp dessa kommuner separat. Åland kommer jag även att nämna i totala siffrorna för antalet studerande inom gymnasieutbildning på svenska, men inte gå närmare in på, eftersom Åland har ett eget utbildningssystem som delvis skiljer sig från övriga Finland.

Disposition

I kapitel två tar jag upp gymnasieutbildning i kommunerna. Jag behandlar både forskning och utredningar kring gymnasieutbildningen, gymnasieutbildningen i Svenskfinland och de kommuner som upprätthåller den samt gymnasieutbildningens kostnader. Jag tar även kort upp andra stadiets utbildning som helhet i Finland.

I kapitel tre kommer jag in på utmaningarna kommunerna ställs inför. Den negativa befolkningsutvecklingen orsakar stora utmaningar för kommunerna. Ekonomin och gymnasieutbildningens kostnader är en annan stor utmaning för kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland.

I fjärde kapitlet tar jag upp möjliga lösningar på utmaningarna. Här tar jag fasta på kommunernas sätt att hantera den negativa befolkningsutvecklingen, nationella lösningar för utbildningen, till exempel i form av statliga ekonomiska satsningar samt lösningar kopplade till gymnasieutbildningen.

I empirin undersöker jag kommunal gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland utgående från kommunernas strategier och budgeter samt bakgrundsfakta. Jag ser både på utmaningar och möjliga lösningar gällande gymnasieutbildningen. Avhandlingen avslutas med en sammanfattning och diskussion. I slutet finns en bilaga med information om de svenska gymnasierna i Svenskfinland.

2. GYMNASIEUTBILDNING I KOMMUNERNA; TIDIGARE FORSKNING OCH UTREDNINGAR SAMT BAKGRUND

Tidigare forskning och utredningar om gymnasieutbildning

Benägenheten att söka sig till gymnasiet är lägre i Finland än i andra nordiska länder. I Sverige och på Island söker sig knappt 70 % av de som går ut grundskolan till allmänbildande studier, medan siffran för Finlands del ligger kring 60 %. Gymnasieutbildningen är även fristående från yrkesutbildningen till skillnad från en del andra länder. Gymnasiestudierna riktar sig främst mot fortsatta akademiska studier och har aningen fler kvinnliga än manliga studerande (Nylund et al. 2018, 99-101).

I Finland har Kommunförbundet två projekt på gång, nätverksprojekt ”Koulutus palveluna” år 2020–2021 (Pitkälä 2020) och forskningsprojektet ARTTU2 (Engblom-Pelkkala 2018), om hur 40 kommuner klarar de ekonomiska utmaningarna, bland annat gällande gymnasieutbildningen. Finansministeriet (2020) har sammanställt omfattande information om kommunernas situation och utmaningar år 2020.

Beach med flera (2018, 5, 7–8) fäster uppmärksamhet vid att skolor i glest bebyggda områden mer sällan ingår i forskning och att för lite uppmärksamhet har fästs vid hur jämlik tillgången till utbildning är i glest bebyggda områden jämfört med i större städer. Utvecklingen i Finland, liksom i många andra länder, går mot större skolor även gällande andra stadiets utbildning, framför allt på grund av ekonomiska nedskärningar. Det här påverkar de studerandes välmående och hur positivt inställda de är till utbildning i glest bebyggda regioner. Anmärkningsvärt är även att både inlärningsresultat och hur nöjda de studerande är i skolan varierar mycket mellan olika regioner i Finland, där studerande i glest bebyggda områden ofta klarar sig sämre i skolan och har en mer negativ inställning till utbildning.

Läroplaner och andra policydokument för utbildning är skrivna för stora skolor i städer. De tar inte hänsyn till att förhållandena i glest bebyggda områden och att små skolor är annorlunda.

Det här förvärras ytterligare av fokuseringen på specialiseringar och individualisering. Utvecklingen skulle därför snarast behöva gå tillbaka mot mer gemensamt för att gynna studerande från icke-akademiska familjer och studerande i glest bebyggda områden, som ofta har utmaningar kopplade till sysselsättning och befolkningsutveckling (ibid, 11, Nylund et al. 2018). Beach med flera (2018, 12–13) fäster ändå uppmärksamhet vid att de flesta av de unga som bor i dessa områden klarar sig bra och har långt större potential än vad som syns i statistik eller olika forskningsrapporter. De lyfter därför fram att de anser utbildningssystemet vara orättvist mot dem samt att det bidrar till att skillnaderna mellan större städer och glesbygd ökar.

Det har gjorts en del utredningar kring svenskspråkiga gymnasier, bland annat av Utbildningsstyrelsen ”De svenska gymnasierna i Finland. En lägesanalys 2007” (Geber & Lojander-Visapää 2007). I utredningen presenteras tre framtidsscenario; att gymnasieutbildningen fortsätter som förut, att gymnasieutbildningen effektivteras till exempel genom sammanslagningar med andra skolor eller att gymnasierna blir enhetsskolor där gymnasieutbildningen hänger ihop med grundläggande utbildningen så som det är på till exempel språköar. Det betonas att den statliga finansieringen kommer att styra vilka lösningar som väljs (ibid, 215). Särskilt samarbetet och utmaningar kring att få till ett fungerande samarbete betonas, där IT och distansutbildning ses som ett sätt att utveckla gymnasieutbildningen (ibid, 222).

Kommunförbundets och Kulturfondens utredning *Framtidsstrategier i de svenskspråkiga gymnasierna i Finland* (Tammenmaa red. 2012) förde starkt fram samarbete i form av IT som lösningen för att kunna bredda utbudet av kurser i framför allt små gymnasium. Regiongymnasierna innefattade gymnasieutbildning, men även andra stadiets yrkesutbildning och ett nära samarbete med fortsatta studier. Utredningen avslutas med ”Fler utredningar om vad som borde göras angående de svenskspråkiga gymnasierna behövs inte. Vad som behövs nu är åtgärder. För att få till stånd förändring behövs två ingredienser, vilja och resurser.” (ibid, 53).

Utredningen följdes upp av Kommunförbundet två år senare (Rönneberg 2014). IT lösningarna från utredningen hade använts i stor utsträckning medan samarbetet mellan lärare och med högskolor inte tagits i bruk lika brett. Regiongymnasium har inte heller skapats utan gymnasierna fortsatt som självständiga enheter.

På finska har det gjorts en utredning av Tulevaisuuden tutkimuskeskus vid Turun kauppakorkeakoulu gällande små gymnasier (Rubin & Linturi 2004). Den betonar utmaningarna i samarbete samt för- och nackdelarna med IT-baserade distansutbildningar.

Diskursen fokuserar på utbildningen och inte inläringen, vilket betyder att små gymnasieskolors betydelse för studerande och deras behov att få känna tillhörighet med sin klass inte betonas (ibid, 132–133). Utbildnings- och kulturministeriet (2017) har sammanställt statistik och information från olika källor på ett omfattande sätt. I rapporten står även att forskning sammanställts, utan att närmare redogöra för på vilka olika sätt forskning gjorts om gymnasieutbildning.

Andra stadiets utbildning i Finland

Under åren 2017–2019 har 57,6 % av de som slutat grundskolan i Finland i första hand sökt till gymnasieutbildning, medan motsvarande siffra för yrkesutbildningen är 42,4 %. Andelen unga som söker sig till gymnasiet har ökat en aning under de senaste åren (Pitkälä 2020, 10).

Utbildnings- och kulturministeriet (2017, 7–8) menar i sin rapport att antalet 16-18-åringar kommer att öka i Finland och därmed också antalet studerande i gymnasiet med en topp år 2027-2028 för att därefter sjunka igen. Samtidigt har antalet gymnasier minskat och även och förutspås även att i framtiden minska. Trots det har antalet små gymnasier med under 100 studerande ökat mellan åren 2000 och 2016.

Studerande som söker sig till gymnasieutbildning börjar oftast i ett gymnasium nära hemmet. Därför påverkar gymnasieutbildningen endast lite hur studerande flyttar, eftersom 3,5 % inleder gymnasiestudier på en annan ort än hemorten, medan andra stadiets yrkesutbildning påverkar betydligt mer. Nyland drar till sig en del studerande från kranskommuner till gymnasieutbildningen. Gymnasieutbildningen är ändå lokal, vilket innebär att den påverkas betydligt av antalet ungdomar som bor i kommunen samt kommunens befolkningsutveckling (Sitra 2019, 42–43). Gymnasier som ligger nära varandra konkurrerar om samma studerande och där kan det vara mycket olyckligt om en kommun räknat med studerande från grannkommunerna och de sedan väljer att börja i ett annat gymnasium (Finansministeriet 2020, 186). Endast i Österbotten ökade antalet studerande inom gymnasieutbildning märkbart bland de enspråkigt svenska eller tvåspråkiga regionerna (Sitra 2019, 51).

Yrkesutbildningen på andra stadiet lockar alltmer till sig vuxna studerande, medan gymnasieutbildningen nästan enbart lockar till sig ungdomar. Under åren 2010–2018 varierade antalet som inledde gymnasieutbildning något, först en märkbar minskning i början av 2010-talet fram till år 2014 då antalet var som minst, med en liten ökning åren 2016-2018. År 2018

inledde ändå märkbart färre studerande sina gymnasiestudier jämfört med år 2010. Yrkesutbildningen förlorade ännu fler, vilket betyder att gymnasiebenägenheten ökat något. Helhetsmässigt klarade sig yrkesutbildningen ändå mycket bättre eftersom fler vuxna inledde yrkesstudier (Sitra 2019, 57–58).

Regionala skillnader mellan gymnasie- och yrkesutbildning i Svenskfinland

Gymnasieutbildningen i Svenskfinland har varit oförändrad sett till antalet gymnasier sedan 1970-talet. Med tanke på att både antalet kommuner minskat rejält i och med kommunsammanslagningar och andra stadiets yrkesutbildning i Svenskfinland förändrats en hel del, så är det intressant att gymnasieutbildningen hållits oförändrad. Under åren 2007–2011 skedde de största minskningarna i antalet anordnare av yrkesutbildning. År 2018 erbjöd 12 utbildningsanordnare i 13 läroanstalter, varav en är Yrkesgymnasiet på Åland, yrkesutbildning på svenska. Gymnasieutbildningen ordnas främst i kommunal regi, medan yrkesutbildningen ordnas av samkommuner (4 st), enskilda kommuner (2 st) eller i privat regi som aktiebolag och föreningar (6 st). De största utbildningsanordnarna av yrkesutbildning, Axxell, Yrkesakademin i Österbotten, Optima och yrkesinstitutet Prakticum, hade alla flera än 1000 studerande (jfr största gymnasiet Mattliden med 561 studerande, Utbildningsstyrelsen 2020e, 2020f).

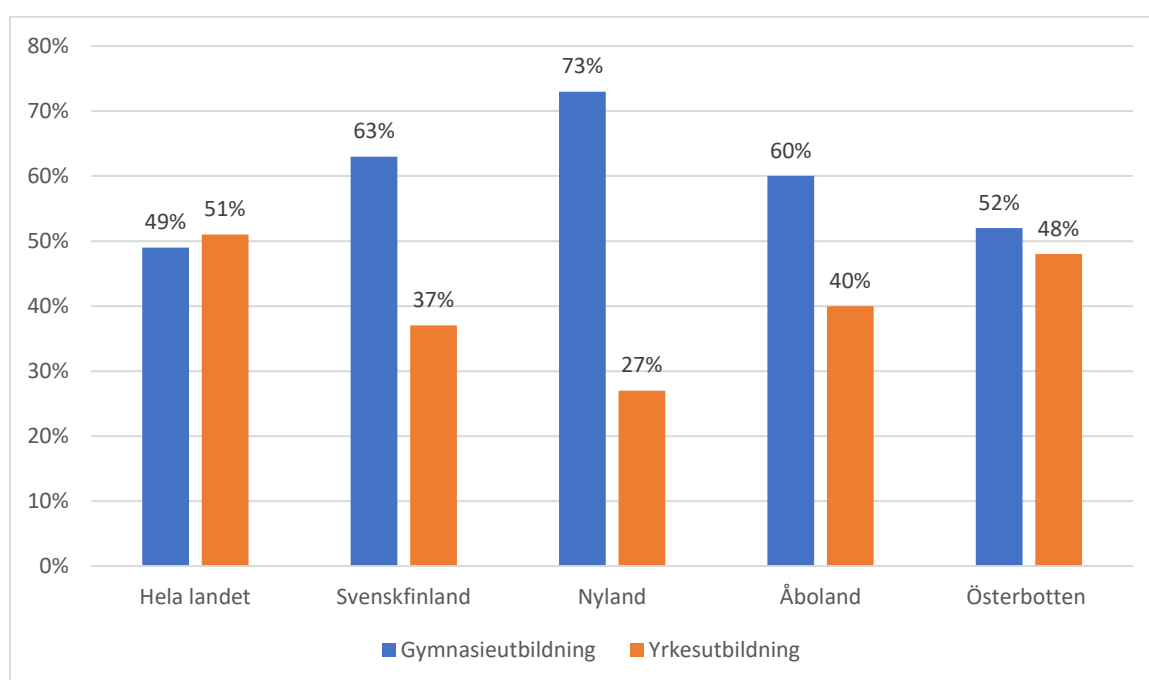
	Kommun	Samkommun	Stat	Privat	Sammanlagt
Gymnasie- utbildning	26		2		28
Yrkesutbildning	2	4		6	12

Tabell 1: Ägarstruktur för andra stadiets svenskspråkiga utbildning i Svenskfinland (Utbildningsstyrelsen 2020e, 2020f)

Det förs ingen statistik över andra stadiets utbildning jämfört med hur många som avslutar den svenskspråkiga grundläggande utbildningen. Nästan alla som går ut den nionde klassen söker ändå vidare till någon form av utbildning och därför är det relevant att ta upp hur många som avslutar den grundläggande svenskspråkiga utbildningen. År 2018 var det 3 454 elever som avslutade den grundläggande svenskspråkiga utbildningen. Av dessa bodde 45 %, 1 549 elever, i Nyland medan 37 %, 1 275 elever, bodde i Österbotten. I Åboland bodde 630 elever, 18 %. De flesta av eleverna som gick ut den svenskspråkiga grundläggande utbildningen har ett

gymnasium inom 10 km fågelvägen från sitt hem. Avstånden till yrkesutbildningen är betydligt längre (Utbildningsstyrelsen 2020e).

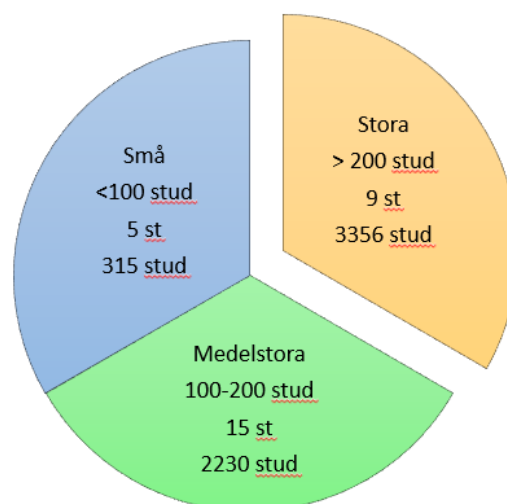
Benägenheten att söka till gymnasieutbildning efter den grundläggande utbildningen varierar mellan olika regioner i Svenskfinland. Våren 2019 sökte 49 % av alla som gick ut ur den grundläggande utbildningen i Finland till gymnasieutbildning medan 51 % sökte sig yrkesutbildning (se figur 2). Gymnasiebenägenheten är större bland de som gick ut svenskspråkig grundläggande utbildning där 63 % sökte till gymnasieutbildning medan 37 % sökte till yrkesutbildning. I Nyland är gymnasiebenägenheten störst, 73 %, medan den är lägre i Åboland med 60 % och lägst i Österbotten med 52 % (Utbildningsstyrelsen 2020e).

Figur 1: Andelen regionvis som sökte till gymnasie- och yrkesutbildning efter den svenskspråkiga grundläggande utbildningen år 2019 (Utbildningsstyrelsen 2020e)

Gymnasieutbildning på svenska

I Finland finns 36 svenskspråkiga gymnasium med knappt 7000 studerande (6 752 studerande år 2018, se bilaga 1). De flesta av dessa gymnasier, 29 stycken, upprätthålls av kommuner och i dessa studerade största delen av alla studerande (5682 studerande år 2018). Fem privata läroanstalter (språköarnas gymnasier) och en statlig läroanstalt (Vasa övningsskola) samt en läroanstalt på Åland har sammanlagt drygt 1 000 studerande (1 067 studerande år 2018). En av de privata läroanstalterna är Rudolf Steinerskolan i Helsingfors, med 56 studerande

Figur 2: Fördelningen av studerande mellan små, medelstora och stora svenska gymnasier i Svenskfinland år 2018 (Utbildningsstyrelsen 2020a).

på svenska år 2018. Jag kommer inte att närmare ta upp den skolan, eftersom det är en tvåspråkig skola som oftast inte är med i statistiken för gymnasieutbildning på svenska (Utbildningsstyrelsen 2020a). Det finns några gymnasier med finskspråkig utbildning som ägs av samkommuner, men ingen som erbjuder utbildning på svenska (Vipunen 2020).

Det finns 29 svenska gymnasier i de 24 kommunerna i Svenskfinland som har gymnasieutbildning. De har sammanlagt drygt 5 700 studerande (5736 studerande år 2018, se figur 3, Utbildningsstyrelsen 2020a). Minst är Kristinestads gymnasium med 48 studerande och störst Mattlidens gymnasium i Esbo med 561 studerande. De nio största gymnasierna har drygt 3 000 studerande och de 14 medelstora drygt 2 000 studerande. De fem minsta har drygt 300 studerande, vilket är lika mycket som Borgå gymnasium har. Gymnasium med mindre än 200 studerande gör att kommunen har rätt att få extra tilläggsfinansiering av staten, vilket betyder att endast 9 av 28 gymnasier är så stora att kommunen inte får extra ekonomiska resurser (jfr Saastamoinen & Kolehmainen 2018, 5).

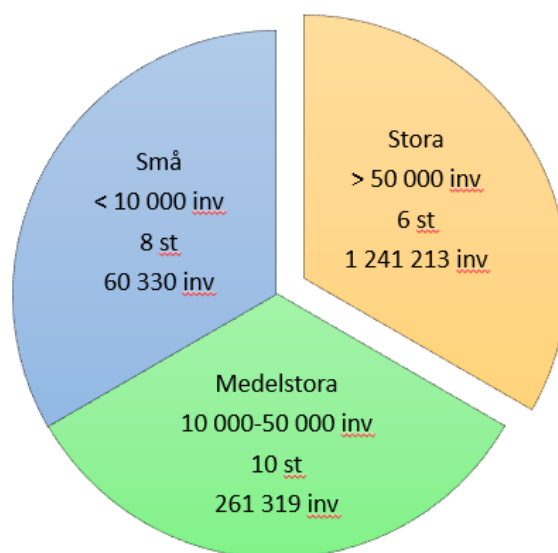
Kommuner i Svenskfinland som ordnar gymnasieutbildning på svenska

I Svenskfinland finns 24 kommuner med egen gymnasieutbildning (se bilaga 1). Trenden har länge varit att antalet kommuner i Finland minskar och så även i Svenskfinland där utredningar har startats utredningar gällande sammanslagning av kommuner. Under åren 2005–2020 startades utredningar framför allt delar av Österbotten, Lojo med omnejd samt delar av Åboland. En del av utredningarna har lett till sammanslagningar (Kommunförbundet 2020b, tabell 1). Ändå har sammanslagningarna av kommunerna inte haft någon stor inverkan på antalet gymnasier (se t.ex. Rönberg 2014, 5).

De 24 kommuner i Svenskfinland som har egen gymnasieutbildning har stora skillnader i folkmängd (se figur 1). Minst är Malax med 5 477 invånare och störst Helsingfors med 648 042 invånare. De sex största kommunerna har tillsammans drygt 1,2 miljoner invånare medan de åtta minsta har 60 000 invånare, vilket är lika mycket som t.ex. Borgå och Grankulla tillsammans eller 7

000 invånare mindre än Vasa. Medelstora kommuner med mellan 10 000 och 50 000 invånare finns det nio stycken med sammanlagt drygt 200 000 invånare (Kommunförbundet 31.12.2019). De här siffrorna belyser även problematiken med att kommunerna har samma uppgifter, trots att antalet invånare varierar så mycket.

Helsingfors svenska gymnasier lockar till sig studerande från andra kommuner. 38 % kommer från andra kommuner under läsåret 2020–2021. I nuläget räcker platserna till, men inom ett par år kommer kommunen att utöka antalet platser inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen med 25 eller 50 platser, utan att utöka fastigheterna. Kommunen har redan tidigare slagit fast att studerande som börjar i gymnasiet behöver ha minst medeltalet 7,0 från den grundläggande utbildningen samt att minst 60 % av årskullen ska få en plats i gymnasiet. Ändå söker cirka 90 % av de som går ut grundläggande utbildningen i Helsingfors till gymnasiet (Hbl 21.2.2021).

Figur 3: Fördelningen av invånare mellan små, medelstora och stora kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning i Svenskfinland (Kommunförbundet 31.12.2019)

Kostnader för gymnasieutbildningen i Finland

I hela Finland kostade gymnasieutbildningen 809 miljoner euro år 2019. Kostnaderna för gymnasieutbildningen var under år 2018 i medeltal 7 734 euro per studerande medan ett studieår inom yrkesutbildningen kostade i medeltal 10 608 euro. År 2019 hade kostnaderna ökat till i medeltal 7939 euro per studerande i gymnasieutbildningen, det vill säga en ökning med 205 euro per studerande. För både gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen har kostnaderna ökat. Mellan år 2018 och 2019 ökade kostnaderna för gymnasieutbildningen med 3,2 %. Största delen av utgifterna går åt till att ordna själva gymnasieutbildningen, 63,9 % (år 2018) och 64,2 % (år 2019), medan för yrkesutbildningen är 55,9 % (år 2018) kostnader för själva utbildningen. Billigast är yrkesutbildningen i kommunala läroanstalter, medan privata är aningen billigare inom gymnasieutbildningen. Privata anordnare av yrkesutbildning är dyrare. Statliga eller till universiteten knutna utbildningsanordnare har större utgifter oberoende om det är fråga om yrkes- eller gymnasieutbildning (tabell 2, Utbildningsstyrelsen 2020g, 2020h).

Anordnare	Antal	Antal studerande	Kostnad €/studerande
Kommun	217	84 523	8 035
Samkommun	6	4 646	
Privat	35	10 103	6 771
Universitetens övningskolor	8	2 299	10 269
Stat	3	359	13 229
Sammanlagt	269	101 930	

Tabell 2: Antal gymnasieutbildande i Finland år 2019 enligt utbildningsanordnare (Utbildningsstyrelsen 2020h)

Ändå varierar gymnasieutbildningens kostnader mycket mellan olika regioner och kommuner, också mellan kommuner i samma storleksklass. Dyrast var gymnasieutbildningen 2019 i Lappland och Österbotten, medan den var billigast i södra Savolax. Statens finansiering av gymnasieutbildningen är främst kopplat till gymnasiets storlek och ett enhetspris som kommunen får per studerande. Det betyder att om studerandeantalet minskar så påverkar det

även gymnasiets resurser, inte minst eftersom de fasta kostnaderna oftast förblir de samma medan studerandegrupperna blir mindre. ARTTU2 undersökningen av gymnasieutbildningen visar att enhetspriserna är lägst i stora kommuner och störst i kommuner med under 10 000 invånare. I medeltal täckte enhetspriset 82 % av kostnaderna för gymnasieutbildningen år 2019 (Utbildningsstyrelsen 2020h). Redan kommuner med mer än 10 000 invånare har ofta lägre kostnader per studerande för gymnasieutbildningen, men kommunsammanslagningar kan leda till att det finns flera gymnasier i kommunen än vad antalet studerande skulle kräva, vilket anstränger ekonomin. Ett exempel på det är kommunen Raseborg (2021). Rent ekonomiskt går det således att dra slutsatsen att gymnasieutbildning borde ordnas bara i större kommuner (Engblom-Pelkkala 2018, 8–9).

3. UTMANINGAR FÖR KOMMUNERNA

Det finns flera orosmoment inför framtiden för kommunerna. Befolkningsutvecklingen är en huvudorsak som lyfts fram av bland andra Josefina Syssner (2014, 2016). Kommunförbundet och även på nationell nivå lyfts kommunernas utmaningar, framför allt gällande ekonomin, fram i rapporter och utredningar (exempelvis Finansministeriet 2020, Kommunförbundet 2020a). Jag kommer att koncentrera mig på befolkningsutvecklingen, både nuläget och hur prognoserna ser ut, samt vilka tänkbara utmaningar det för med sig för kommunerna bland annat i form av kostnaderna för gymnasieutbildning och annan kommunal service samt utmaningar med att täcka kostnaderna.

Gymnasieutbildningen bör anpassas till antalet unga och det är anordnarnas uppgift att se till att befolkningsutvecklingen beaktas. Gymnasieutbildningen bör ske mångsidigt och i samarbete med andra aktörer. Kommunen är ansvarig fram tills den unga gått ut gymnasiet, men utbildningen kan ordnas till exempel privat (Kommunförbundets bildningspolitiska program, 17).

Det finns många små gymnasier i Finland och utvecklingen går mot allt fler riktigt stora gymnasium (över 1000 studerande), medan antalet gymnasier i mellanstorlek minskar. Antalet gymnasier minskar, framför allt i de kommuner som har flera gymnasium, samtidigt som det totala antalet studerande även på längre sikt minskar. I flera kommuner är årskullarna ojämnt stora, vilket ytterligare försvårar organiseringen av gymnasieutbildningen (Engblom-Pelkkala 2018, 16–17).

I dagsläget börjar nästan alla ungdomar på andra stadiet, men fortfarande saknar många en slutförd utbildning. Det kan åtminstone delvis förklara att det ändå behövs satsningar på andra stadiets utbildning och att behovet kommer att öka. Det mest oroväckande är att kostnaderna för basservicen som helhet kommer att öka. Kostnaderna för småbarnspedagogik och förskola minskar mest, men inte tillräckligt för att täcka upp för ökade kostnader för äldreomsorg. Därför kommer det att bli ytterligt hårdare konkurrens om kommunens resurser, vilket inte är till gymnasieutbildningens fördel (Finansministeriets Kommunekonomiprogram 2020–2023 i Kommunförbundet 2020a, 9).

Kommunförbundet poängterar att finansieringen bör bidra till att alla unga får en andra stadiets utbildning. Ekonomiska orsaker, som oskäligt höga kostnader för resor, logi eller läromedel, får inte vara ett hinder för den ungas möjligheter att studera. Därför bör läromedelstillägget

utvärderas och utvecklas. Man betonar att både staten och kommunerna ska delta i finansieringen av gymnasieutbildningen (ibid, 18–19).

Ändå har ARTTU2 visat att utbildning sällan betonas i kommunernas strategier. Utbildning ses mer som allmänbildning och en obligatorisk service som kommunen tillhandahåller, men inte som något som påverkar kommunens framgång. Oroväckande är även att strategierna påverkar hur kommunens resurser fördelas och det är då till nackdel för gymnasierna. Enda gångerna gymnasieutbildningen tydligt nämns är när det gäller effektivare användning av resurserna (Engblom-Pelkkala 2018, 10).

3.1 Negativ befolkningsutveckling

Kommuner med minskat antal invånare är inte enbart aktuellt i Finland utan gemensamt med före detta östblocket i Europa, de norra delarna av Europa samt delar av USA. Fokus har flyttats från att konstatera att många kommuner minskar till att försöka hitta lösningar som hjälper kommunerna att hantera situationen (Coppola 2019, 238, 241). Det har redan undersökts en del i ett EU-projekt ”Shrink smart – The Governance of Shrinkage” åren 1999–2002 med fokus framför allt på städer i Tyskland, men även andra europeiska länder (UFZ Helmholtz 2020). Nordregio, som lyder under Nordiska ministerrådet, bedriver forskning i Norden och Europa kring regionala frågor som planering och strategiarbete, demografisk utveckling, miljöarbete och innovationer. Inom ramen för projektet ”Rural attractiveness” åren 2017–2019 har Närpes ingått som en av kommunerna som blev undersökta genom fallanalyser (Nordregio 2020). I Sverige har Josefina Syssner (2014) undersökt kommuners inställning till negativ befolkningsutveckling i rapporten ”Politik för kommuner som krymper”. Syssner har fokuserat mycket på vilken inställning kommunen har till situationen samt vilka strategier kommunerna tar till.

Ju högre utbildning, desto mer troligt att en person flyttar. Högutbildade tenderar att flytta mer och flytta till större städer. Anmärkningsvärt är även att städer med omfattande utbud av yrkeshögskoleutbildningar i många fall sedan inte lyckas hålla kvar de utbildade efter studierna på grund av situationen på arbetsmarknaden. Exempel på sådana städer är Åbo och Vasa. Framför allt huvudstadsregionen har lyckats locka till sig många högutbildade och även Borgå med omnejd har lyckats med det. Däremot är det anmärkningsvärt att Raseborg lyckats locka till sig lika många med doktorsutbildning som Borgå, vid sidan av huvudstadsregionen som är den största vinnaren, medan Åbo även här är förlorare (Sitra 2019, 48–50).

Följder av befolkningsutvecklingen för kommunerna

Kommunerna ställs inför allt större utmaningar och många kommuner har svårt att klara sin ekonomi. Befolkningen åldras och det föds allt färre barn, vilket innebär att årskullarna som går gymnasierna och andra stadiets yrkesutbildning minskar. År 2040 kommer alla landskap i Finland att ha en negativ befolkningsutveckling, utom Nyland och Åland som kommer att ha tillräcklig inflyttning för att hållas på plussidan (Statistikcentralen/Kommunförbundet 2019, Pitkälä 2020, 8).

Aulis Pitkälä (2020, 8) frågar sig i rapporten ”Koulutuksen saatavuus ja saavutettavuus erilaistuvissa kunnissa -esiselvitys” om det är rimligt att alla kommuner ska ha samma uppgifter och samma ansvar för utbildning i framtiden. De senaste åren har fört med att skillnaderna mellan kommunerna ökat på grund av att kommunerna har olika svårt att med offentliga tjänster tillgodose behoven hos invånarna samt ökade kostnader för social- och hälsovård. Kommunerna har inte heller enligt lagen en skyldighet att erbjuda gymnasieutbildning (ibid, 10, 19).

Samtidigt är ändå det här inte något nytt och inte heller något som drabbar bara Finland och Svenskfinland. Stora delar av Sverige har liknande utmaningar gällande gymnasieutbildningen. Problematiken är snarlik med negativ befolkningsutveckling i små kommuner med ansträngd ekonomi (Jansson 2017).

Negativ befolkningsutveckling i Svenskfinland

Många av kommunerna i Svenskfinland har en negativ befolkningsutveckling, med minskande antal ungdomar, vilket innebär stora utmaningar. Antalet personer som är registrerade med svenska som modersmål minskar i Finland, något som även påverkar utbildningen på svenska i Finland. Från år 2016 till 2019 har antalet minskat med 1586 personer, från 289 540 till 287 954 (Statistikcentralen 2020a).

Även inom Svenskfinland är skillnaderna mycket stora beroende på i vilken regionkommunen finns och vilken kommun man talar om. Esbo och Vanda ökar mest fram till år 2040, tätt följda av Helsingfors och Sibbo. Hangö minskar mest följt av Kaskö och Kristinestad. Det betyder att det inom regionerna också finns stora skillnader som huvudstadsregionen jämfört med östra och västra Nyland samt i Åboland mellan Åbo och Kimitoön. Stora städer klarar sig generellt bra, medan mindre kommuner ofta har en dålig prognos. Intressant är de undantag som finns

med små och medelstora kommuner som har en bra prognos. Sibbo och Grankulla kan förklaras med den geografiska placeringen i huvudstadsregionen. Larsmos och delar av Österbottens ökning kan förklaras med hög nativitet och inflyttning, framför allt av invandrare (Statistikcentralen/ Kommunförbundet 2019, Pitkälä 2020, 8).

Kommun	Minskning %	Kommun	Ökning %
Hangö	-33	Esbo	+18
Kaskö	-27	Vanda	
Kristinestad	-25	Helsingfors	+15
Pyttis	-23	Sibbo	
Raseborg	-22	Larsmo	+14
Kimitoön	-21	Grankulla	+11
Lovisa		Åbo	+10

Kommuner med rödaktig eller grön bakgrund har kommunal gymnasieutbildning på svenska.

Tabell 3: Kommuner vars befolkningsantal minskar respektive ökar mest i Svenskfinland år 2018–2040 (Statistikcentralen/Kommunförbundet 2019).

Befolkningsutvecklingens följder för gymnasieutbildningen i Svenskfinland

I nästan alla svensk- och tvåspråkiga kommuner minskar antalet ungdomar, med undantag för Helsingfors och Sydösterbotten, vilket gör att de svenskspråkiga gymnasierna står inför stora utmaningar. Sydösterbotten utmärker sig i och med att det är det enda området i hela Finland där antalet 0–2-åriga barn är fler än 16-18-åriga ungdomar. Utmaningarna ligger i att de svenskspråkiga gymnasierna är små och ofta inte specialiserade, vilket gör att tvåspråkiga ungdomar kanske väljer att gå i ett finskt gymnasium där utbudet är större och där de kanske kan specialisera sig. Invandrare som integreras på svenska löser inte nödvändigtvis problemet, eftersom de ofta har låg utbildning från sitt hemland. Därför kommer antagligen antalet gymnasier att minska, vilket har en inverkan på hur tillgänglig utbildningen är. Kommuner i regionala centrum eller tillväxtzoner kommer att ha fler studerande, medan utmaningarna blir störst för glest bebyggda kommuner som ligger långt från större kommuner. En positiv aspekt är att gymnasiets popularitet har aningen vuxit de senaste åren samt att färre ungdomar avbryter sina studier i ett svenskspråkigt gymnasium än i de finskspråkiga (Pitkälä 2020, 10–11, Engblom-Pelkkala 2018, 19, Pöysä et al. 2018, Tammenmaa red. 2012, 8, 15).

Befolkningsutvecklingen i de kommuner i Svenskfinland som har gymnasieutbildning på svenska är varierande. Stora städer med över 50 000 invånare tenderar att öka sitt invånarantal (undantag Lojo där invånarantalet ökat mellan år 2000 och 2010 samt minskat mellan år 2010

och 2019), medan mindre kommuner, förutom de i huvudstadsregionens närhet, tenderar att minska. Det finns även stora regionala skillnader där kommuner i Österbotten både ökar och minskar medan mindre kommuner i Åboland samt Östra och Västra Nyland minskar (Kommunförbundet 31.12.2019, tabell 1). Kommuner med nya namn är markerade med gult i tabellen och gråa fält anger att invånarantal för samtliga kommuner som är sammanslagna 2019 är hopräknade även för år 2000 och 2010. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att en positiv befolkningsutveckling inte nödvändigtvis hänger ihop med att antalet studerande inom gymnasieutbildningen ökar, eftersom även andra saker som till exempel regional benägenhet att söka till gymnasieutbildningen inverkar.

Befolkningsutvecklingens inverkan på gymnasieutbildningen

Det är stor skillnad beroende på om befolkningen ökar eller minskar i en kommun. I de kommuner där befolkningen minskar behöver resurserna riktas om från unga till att mer gå till äldre invånare och det är också något som skett i kommuner med små gymnasier. Även om dessa små kommuner får statliga tilläggsresurser så väljer man att inte satsa så mycket på gymnasieutbildningen. Kommuner med ökande befolkning behöver åtminstone bibehålla resurserna för unga, eller t.o.m. öka dem för att svara på behovet samtidigt som man behöver kunna tillgodose den äldre befolkningens behov. Små kommuner med bara ett gymnasium väljer ofta att satsa ännu mer resurser på gymnasieutbildningen än vad statens tilläggsfinansiering ger. Det här gör att det uppstår motsättningar mellan äldre och unga i de små kommuner där antalet äldre är stort, medan sådana spänningar inte finns eller endast i liten utsträckning i små kommuner med många ungdomar (Kommunförbundet 2020a, 10, Saastamoinen & Kolehmainen 2018, 32).

Prognoserna för befolkningsutvecklingen fram till 2040 menar att befolkningen i Finland kommer att minska. Under 2030-talet kommer antalet som inleder gymnasiestudier att minska rejält och sedan fortsätta sjunka. Endast Nyland och Åland, förutom Birkaland, kommer att ha en positiv befolkningsutveckling efter år 2035 (Sitra 2019, 79).

Enligt befolkningsprognoserna för åren 2018–2040 så kommer Åland (+13,8 %), Nyland (+12,8 %) och Åboland (+1,1 %) att öka medan Österbotten (-4 %) minskar aningen. Det här kommer att bli intressant att följa, eftersom det då är finskspråkiga områden, förutom Birkaland (+4,5 %), som kommer att minska mest. Endast i Närpes, Helsingfors, Esbo och Vanda kommer antalet unga att öka. Vad kommer det här att innebära med tanke på satsningar på svenskspråkig

gymnasieutbildning från statligt håll? Och kommer studerande i tvåspråkiga områden att välja utbildning på svenska eller finska? Befolkningsprognoserna tar inte ställning till om och hur en befolkningsminskning eller ökning kommer att påverka gymnasieutbildningen på svenska (jfr Sitra 2019, 79, 89).

Stadsdirektör Denis Strandell i Hangö (Hbl 21.2.2021) menar att det ska mycket till för att kommunen ska stänga sina gymnasier, trots att de är små. Det geografiska läget, bristen på annan utbildning på andra stadiet inom kommunen samt arbetslivets krav på högt utbildade arbetstagare gör att kommunen har som en politisk och strategisk målsättning att ha gymnasieutbildning kvar, trots att den blir dyrare med mindre årskullar. Strandell medger ändå att situationen är mycket oroväckande, eftersom antalet barn i kommunen minskar så mycket att det om 15 år inte längre kommer att vara ens 30 studerande i det svenskspråkiga gymnasiet. Han önskar att staten även är med och fattar besluten hur utbildningen ska organiseras, för han ser inget mervärde automatiskt i att Hangö skulle samarbeta med det närmaste svenskspråkiga gymnasiet, Ekenäs gymnasium, i Raseborg, utan i så fall hellre med större gymnasium som även har ett större utbud av kurser, som de studerande kunde delta i på distans.

Befolkningsprognoserna visar att flyttrörelsen kommer att öka skillnaderna ytterligare mellan olika regioner. Utbildningen kommer att koncentrera sig till städerna, där behovet av utbildning kommer att leda till att utbudet av andra stadiets utbildning kommer att öka under 2020-talet. Glesare bebyggda områden kommer allt mer att avfolkas, vilket gör att det kommer att finnas ett större utbud av gymnasieutbildning än antalet studerande. Det i sin tur leder till anpassning eller överutbud av studieplatser inom gymnasieutbildningen. Även om förändringen i antal studerande inte är stor i små städer eller glesbebyggda områden, så kan följderna vara stora och även inverkan av slumpmässiga faktorer kan vara stor. Det gör det svårt att förutse vilka följderna blir. Från och med 2030-talet kommer även antalet ungdomar att vara litet, vilket gör att ett mindre antal platser inom gymnasieutbildningen kommer att behövas (Sitra 2019, 119, 126, 150, 158–159).

3.2 Gymnasieutbildningens inverkan på kommunernas ekonomi

Gymnasierna har inverkan på kommunens ekonomi. Den statliga finansieringen täcker knappt hälften av kostnaderna, medan resten står kommunerna för där alla kommuner bidrar oberoende av om kommunen ordnar egen gymnasieutbildning (Finansministeriet 2020, 184). Av kommunens utgifter går i medeltal 31 % till bildningssektorn och av detta går 5,4 % till

gymnasieutbildningen (Engblom-Pelkkala 2018, 6). Jonas Fjertorp (2013, 22) har undersökt befolkningsförändringars inverkan på kommuners ekonomi i Sverige. Gällande gymnasieutbildning konstaterar han att resultaten visar mycket starka samband mellan befolkningsutvecklingen och kostnaderna för gymnasieutbildningen. Befolkningstillväxt leder till lägre kostnader per studerande, medan ett minskande antal studerande leder till högre kostnader per studerande. Samtidigt skapar ett ökande antal studerande krav på investeringar i form av byggandet av nya skolor, medan ett minskande antal studerande inte skapar merkostnader i form av investeringar. Ett minskande antal studerande leder till utmaningar i form av att verksamheten redan finns, men behöver anpassas till att det är färre studerande. Stordriftsfördelarna försvinner i kommuner med minskande antal invånare. De fasta kostnaderna går oftast inte snabbt att minska, vilket påverkar ekonomin negativt i kommuner med minskande befolkning (ibid, 28–30). Det kostar ungefär samma sak att undervisa en grupp på tio studerande som en grupp på tjugo, eftersom lärarlönen och de andra fasta kostnaderna är lika (Hbl 21.2.2021). Det går även att ifrågasätta om tjänsternas nivå bibehålls när resurserna skärs ned. I kommuner där befolkningen ökar behöver investeringarna helst ske så att servicen fungerar innan det är för sent för att svara mot det ökande behovet, vilket tenderar att öka på kommunernas lånebörda. Det går således inte att dra ensidiga slutsatser kring att befolkningstillväxt alltid är bättre, inte minst eftersom det är inte är realistiskt att de flesta kommunernas invånarantal ökar (ibid, 28–30).

Under åren 2012–2019 har statens finansiering till kommunerna minskat, vilket också påverkat gymnasieutbildningen. Det handlar om ungefär tusen euro per studerande per läsår (Kyösti Värre, specialsakkunnig gymnasieutbildning på Kommunförbundet, i Hbl 21.2.2021). En del av finansieringen har styrts om till projekt som kommunerna kan ansöka om pengar från, men detta är långt ifrån ändamålsenligt ur kommunens synvinkel och kräver extra arbetsinsats i form av att skriva ansökningar. Osäkerheten finns även kring vad som händer i framtiden, eftersom tilläggsresurserna är tidsbundna. I de områden där antalet ungdomar ökar, ökar också andelen barn med invandrarbakgrund. Tilläggsresurser har slagits fast för andra stadiets utbildning. Av dessa får yrkesutbildningen merparten. Gymnasierna får resurser i mindre utsträckning. Det är ändå ett steg i rätt riktning att gymnasierna får tilläggsresurser både gällande enhetspriserna och studerandevården, även om resurserna inte räcker till för att täcka de extra kostnaderna. Dock är det värt att minnas att staten endast står för en del av de extra resurserna. Största delen ska ändå kommunens skattebetalare stå för (Pitkälä 2020, 12–14, Engblom-Pelkkala 2018, 5).

Samtidigt som andra stadiets utbildning blir obligatorisk, så som regeringen under ledning av Sanna Marin skrivit i sitt regeringsprogram, så ökar behovet av resurser (Statsrådet 2020). Det blir även svårare att förutspå till vilket gymnasium de studerande söker sig efter den grundläggande utbildningen enligt Kyösti Värre (specialsakkunnig gymnasieutbildning Kommunförbundet i Hbl 21.2.2021). Det blir billigare för de studerande att ta sig till gymnasiet om resan är mellan sju och hundra kilometer. Det kan leda till att fler söker sig till större kommuners gymnasium. Det leder till högre medeltalsgränser i de gymnasium som många söker till. Därför behöver kommunerna i högre grad än tidigare samarbeta för att undvika att små gymnasium behöver stänga, till exempel genom att hitta hybridlösningar där de studerande studerar både som närstudier och på distans.

En utvidgad läroplikt drabbar kommunerna hårt ekonomiskt, eftersom kommunerna redan står för merparten av kostnaderna för gymnasieutbildningen. Det kommer inte att finnas mer ekonomiska resurser, vilket gör att bland andra Kyösti Värre (2020), specialsakkunnig inom gymnasieutbildning på Kommunförbundet, i sin blogg på Kommunförbundets webbplats (se exempelvis blogginläggen 25.9.2020 och 21.10.2020) varnat för att kommunerna redan nu har svårt att klara av gymnasieutbildningen ekonomiskt. En utvidgning skulle därför enligt Värre föra med sig ytterligare svårigheter för kommunerna samt sannolikt öka ojämlikheten mellan gymnasier och regioner. Det här är något som det även finns en medvetenhet om på statlig nivå (Finansministeriet 2020, 189).

Personalen viktigaste resursen och största utgiftsposten

Kommuner i glesbygden har redan nu svårt att rekrytera lärare och svårigheterna kommer att öka. Detta eftersom utbildningen skärs ned, lärarna har hög medelålder och läraryrket inte är lika populärt längre som tidigare (Pitkälä 2020, 7). Även kommunernas sysselsättningsgrad varierar stort. Högsta sysselsättningsgraden finns i relativt små svenskspråkiga kommuner i Österbotten. Sysselsättningsgraden har en positiv inverkan på kommunens ekonomi, men samtidigt är det inte säkert att de finns tillräckligt studerandeunderlag för ett gymnasium. Kommuner med ett gymnasium måste försäkra sig om att elevantalet är tillräckligt också i framtiden och utveckla lärarnas årliga arbetstid så att besparingar uppkommer (Finansministeriets Kommunekonomiprogram 2020–2023 i Kommunförbundet 2020a, 12, 15).

Personalen står för största utgiftsposten för gymnasieutbildningen. Lärarnas behörighet har stigit samtidigt som kommuner med dålig ekonomi skär ned på vikariekostnader och försöker optimera gruppstorlekar och utrymmes användning för att hålla kostnaderna nere. Om personalen bor i samma kommun som gymnasiet som de arbetar i har de samtidigt en positiv inverkan på kommunens ekonomi i och med att de arbetar och betalar skatt samt eventuellt även fastighetsskatt. I små kommuner arbetar samma lärare i den grundläggande utbildningen och i gymnasiet medan i större kommuner så arbetar läraren enbart inom gymnasieutbildningen. Små kommuner har hittat kreativa lösningar för att kunna erbjuda tillräckligt med undervisning för ämneslärare, samtidigt som kollektivavtal och formella behörighetskrav försvårar arbetet med att hitta lösningar. Även tillgången på behörig personal varierar mycket mellan olika kommuner. Kommunerna visar ändå att de värdesätter behörig personal samt satsar på lärarnas välmående och trivsel (Engblom-Pelkkala 2018, 20–21, Pitkälä 2020, 8).

4. MÖJLIGA LÖSNINGAR PÅ UTMANINGARNA

Kommunerna står inför många utmaningar. Så vilka är då de möjliga lösningarna? Jag tar här fasta på vilka strategier kommunerna kan ha för att hantera befolkningsutvecklingen. Jag tar även upp regeringens satsningar på utbildning, där den största enskilda är utvidgningen av läroplikten till 18 års ålder. Sist i kapitlet kommer jag att gå in på lösningar kopplade till ordnandet av gymnasieutbildning samt lösningar som redan finns i form av samarbeten inom gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland.

4.1 Kommunernas sätt att hantera befolkningsutvecklingen

Uppmärksamhet vid kommunernas sätt att hantera befolkningsutvecklingen har på senaste tid lett till en del forskning och utredningar. Nordregio har ett flertal forskningsprojekt som tangerar temat, t.ex. ”Rural attractiveness” med fallanalyser av olika nordiska städer där bl.a. Närpes ingår från Finland. Michael Kull (25.2.2020) berättar att i deras undersökning tar man fasta på vad yngre personer önskar för att vilja utbilda sig, fortsätta med högre utbildning annanstans och sedan flytta tillbaka. De fäster uppmärksamhet vid att det dels kan vara brist på arbetsplatser inom små kommuner för högutbildade, dels är svårt att rekrytera personal till mer krävande uppgifter. Samtidigt möts inte nödvändigtvis dessa behov. Även tillgången på digitalisering, samarbete kring tjänsteproduktion mellan olika kommuner och kartläggning av vilken kompetens en kommun behöver för att kunna svara mot behoven hos en negativ befolkningsutveckling (Nordregio 2020).

Josefina Syssner (2014, 25.2.2020) har tillsammans med sina kolleger undersökt vad en lokal anpassningspolitik i praktiken ofta är. Hon nämner försäljning eller avvecklande av byggnader, att man upphör med en viss tjänst, samarbete med invånarna, höjda skatter, samproduktion av tjänster samt innovativa sätt att producera välfärdstjänster. Fördelen med en lokal anpassningspolitik är transparens, det vill säga att kommunen gör detta i dialog med invånarna, vilket gör att invånarna förstår varför en del negativa beslut måste fattas. En åtgärd gällande gymnasieutbildningen kan vara att kommunen lägger ned den, för att använda resurserna till annat. När utbildningen läggs ned kan byggnaderna säljas eller rivas, vilket ytterligare minskar kommunens kostnader.

En annan fördel med lokal anpassningspolitik är hållbarhet i och med långsiktig planering och förmågan att återhämta sig från påfrestningar. Ytterligare en fördel är att kommuner som har en negativ befolkningsutveckling kan lära sig av varandra. Resurserna kan användas till samproduktion och på det sättet även ökas. Följden av befolkningsminskning är ofta att skolor stängs eller att flera kommuner börjar samarbeta för att få resurserna att räcka till (ibid 2016, 23).

Ett annat alternativ är att samverka mer med invånarna och andra organisationer inom kommunen, vilket kan ses som en form av social innovation. Verksamheten kan även drivas på ett annat sätt för att effektivisera och använda social innovation. Samverkan mellan olika kommuner är också en åtgärd. Höjd skatt leder till ökade intäkter, men är inte ett alternativ för kommuner med dålig ekonomi som redan har en hög skatteprocent (ibid 2014).

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att tillväxt har varit det som genererat mest resurser och som det varit lätt att söka extra bidrag för, medan anpassningspolitik och negativ befolkningsutveckling inte varit så populärt. Det är ändå inte realistiskt att tänka sig att flertalet kommuner med negativ befolkningsutveckling skulle klara av att svänga utvecklingen. Därför behövs stöd även på regional nivå i form av utbyte av kunskap, koordinering, stöd och samarbete. Myndigheter och aktörer på statlig nivå kan bidra med kunskap för utveckling av denna anpassningspolitik, planering och ledarskap för detta. Universiteten kan skola sina studerande till att börja tänka på detta, bidra med forskning och spridning av kunskap (ibid 25.2.2020).

Asymmetri så att kommunen väljer att satsa mer på något och mindre på något annat. Många kommuner hoppas även på lokal attraktivitet som leder till ökad inflyttning eller vilja att pendla till kommunen. Fler arbetstagare som har en möjlighet att bli anställda eller arbetskraftsinvandring kan även vara en lösning (ibid 2014). Av ovanstående möjliga lösningar verkar det som om man både på kommunal och statlig nivå betonar samarbeten och samverkan, medan andra lösningar inte fått samma genomslagskraft.

Ytterligare åtgärder som kan vara exempel på lösningar är att kommunerna blir större, till exempel genom kommunsammanslagningar (ibid 2014). Kommunsammanslagningar är kanske ändå inte lösningen för kommuner med negativ befolkningsutveckling och ofta dålig ekonomi. Sammanslagningar för alltid med sig problem och utmaningar som det tar tid att övervinna. Två eller flera kommuner med dålig ekonomi får tillsammans inte nödvändigtvis

bättre ekonomi. Det finns även risk att friktion uppstår mellan mindre och större kommuner (Sandberg 2017, 80).

4.2 Nationella lösningar för utbildningen

Regeringen under ledning av Sanna Marin (Statsrådet 2020) har i sitt regeringsprogram tydligt satt fokus på utbildningen. Ungefär 16 % av befolkningen saknar andra stadiets utbildning. Arbetslivet ställer ändå krav på alltmer välutbildade arbetstagare och därför skriver regeringen i programmet att det ”ska säkerställas att alla som går ut grundskolan slutför en utbildning på andra stadiet”. I och med att läroplikten förlängs till 18 års ålder blir andra stadiets utbildning avgiftsfri för de studerande samtidigt som regeringen vill se över att gymnasieutbildningen har tillräckligt med resurser för att hålla en god kvalitet. En ny gymnasielag är även under arbete. Man vill försöka nå de som nu är utanför utbildningen, som bland annat personer med invandrabakgrund eller funktionsnedsättningar. Skilt nämns även att man behöver se över utbildningen på svenska på alla stadier för att garantera att den är jämförbar med utbildningen på finska.

Regeringen fastställde 15.12.2020 lagen om utvidgad läroplikt till 18 års ålder som träder i kraft 1.8.2021. Det här innebär att alla unga som går ut från den grundläggande utbildningen från och med vårterminen 2021 måste söka till andra stadiets utbildning eller förberedande utbildning. Det här innebär att andra stadiets utbildning blir kostnadsfri, gällande bland annat material och skolresor. Målet med utvidgningen av läroplikten är att höja nivån på bildning och kunnande på alla utbildningsstadier, minska skillnaderna i kunnande, bidra till jämställdhet och likabehandling inom utbildningen samt till barns och ungas välmående. Målet är att alla unga ska avlägga en utbildning på andra stadiet. En utbildning på andra stadiet behövs för att svara mot de allt högre kraven på kunnande i arbetslivet (Riksdagen 2020, Utbildnings- och kulturministeriet 2020).

Undervisningen och måltiderna är redan nu gratis för studerande på andra stadiet. I och med utvidgningen av läroplikten skulle även läroböcker och annat material bli kostnadsfritt för de studerande. Det gäller även olika arbetsredskap, kläder och material som behövs för utbildningen. Även studentexamen är kostnadsfri liksom skolresor över sju kilometer (Utbildnings- och kulturministeriet 2020).

Följden för kommunerna är ett större ansvar och även ökade kostnader, i form av ökad handledning inom grundläggande utbildningen, ökade utgifter för gymnasieutbildning samt skyldighet att fånga upp och handleda de som avbryter studierna på andra stadiet till fortsatta studier (Undervisnings- och kulturministeriet 2020).

Utvidgningen av läroplikten har diskuterats i media och olika forum sedan år 2018 när regeringen lade fram förslaget. Kommunförbundet har ställt sig skeptiska till om kommunernas resurser kommer räcka till. Säkert är ändå att utvidgningen innebär tilläggsresurser och att åtminstone en del gymnasieskolor redan nu har kapacitet för att ta emot fler studerande. Fler studerande ger kommunen mer ekonomiska resurser. Dessa tilläggsresurser kan då användas för att täcka redan befintliga kostnader för utrymmen och personal.

Framtiden får utvisa vilka följder den utvidgade läroplikten har. I bästa fall kan den ge kommunen mer ekonomiska resurser och också höja kvaliteten. I sämsta fall kan orsaka ännu mer ekonomiska bekymmer och leda till att ännu fler studerande avbryter studierna och orsakar merkostnader för kommunen. Antagligen kommer utfallet att ligga någonstans mellan dessa två ytterligheter. En sysselsättande effekt kommer utvidgningen att ha, både för att det behövs mer personalresurser för att handleda ungdomarna och för att ungdomarna kommer att lättare ta sig vidare till arbete eller fortsatta studier efter slutförd utbildning.

4.3 Lösningar kopplade till gymnasieutbildningen

Gymnasieutbildningen kan ske på olika sätt; som närstudier, flerform eller distans. Enligt gymnasielagen utgår undervisningen i första hand från närstudier. I framtiden kommer gränsen mellan olika former att allt mer suddas ut i och med teknologin. Olika IT-baserade lösningar ses också som ett sätt att kunna bredda små gymnasiers utbud och på det sättet göra utbildningen mer konkurrenskraftig och attraktiv (Pitkälä 2020, 21, Tammenmaa red. 2012, 21). Digitaliseringen förs långt fram som en möjlighet och något positivt, men för också med sig utmaningar. Utmaningarna gäller personalens kunnande, de verktyg som behövs för att kunna tillgodogöra sig undervisningen samt de studerandes varierande möjligheter att delta i undervisningen. En del kommuner har valt att ge alla första årets studerande en bärbar dator för att ge de studerande en jämlik förutsättning att delta i undervisningen. Studentskrivningarnas digitalisering har medfört ett behov av satsningar i gymnasierna. Gymnasiet är allmänbildande, men det viktigaste är ändå studentskrivningarna. Därför har gymnasierna varit tvungna att satsa på egna digitala prov samt på att förbereda de studerande

så väl som möjligt inför de digitala proven. Dessa satsningar på digitalisering och ökat digitalt kunnande har även fört med sig ökade kostnader för kommunerna (Engblom-Pelkkala 2018, 14).

Gymnasiets profilering och marknadsföring

Gymnasierna kan vara allmänbildande, ha en särskild betoning som kommunen själv fastslagit eller en nationell uppgift som innebär en specialisering inom t.ex. idrott/en viss idrottsgren, något konstnärligt/kreativt ämne eller som IB-gymnasium. En del gymnasium samarbetar även på olika sätt, något som även uppmuntras från de statliga myndigheternas håll, bland annat genom e-undervisning för att kunna bredda utbudet, något som gynnar speciellt mindre specialiserade gymnasium. Genom att erbjuda de studerande möjlighet att göra två eller till och med tre examina samtidigt i samarbete med andra stadiets yrkesutbildning försöker man även öka gymnasiernas dragningskraft. Det har lett till att man på flera håll tänker mera i campus eller filialer, där andra stadiets yrkesutbildning som är mer regional fungerar i nära samarbete med gymnasierna som fortfarande främst är kommunala (Engblom-Pelkkala 2018, 10–12).

Marknadsföringen av kommunernas gymnasium är ofta bristfällig. Gymnasiernas egna sidor riktar sig till de som redan studerar där och till personalen, medan en allmän beskrivning av gymnasieutbildningen samt direkt marknadsföringsmaterial saknas i de flesta fall enligt ARTTU2-undersökningen. Kristiina Engblom-Pelkkala (2018, 11) frågar dig därför vad kommunerna gör för att locka till sig studerande från hem- och närkommunerna.

Med tanke på de studerande och kommunens livskraft är det viktigt att de studerande kan bo hemma. Därför behöver kommunen göra satsningar som möjliggör detta. Det kan inte vara för långa avstånd mellan hemmet och skolan eller för besvärligt att ta sig mellan platserna (Engblom-Pelkkala 2018, 21, jfr Nylund et al. 2018).

Samarbete kring gymnasieutbildning

Enligt gymnasielagen (714/2018, §8) ska utbildningsanordnaren samarbeta med ”grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning, läroanstalter för fritt bildningsarbete och andra anordnare av utbildning, högskolor samt med aktörer inom arbets- och näringslivet.” Samarbete är således ett av villkoren för att få anordna gymnasieutbildning.

Även då det gäller den undervisning som ges inom gymnasieutbildning betonas samarbete. Förutom att den studerande ska kunna välja olika studier inom läroanstaltens utbud, ska hen

även ha möjlighet att välja från andra enheter som samma utbildningsanordnare har samt från andra läroanstalter såsom högskolor och andra läroanstalter. Samarbetet med högskolor betonas med formuleringen ”[är]n del av studierna i gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor” (Gymnasielag 714/2018 §13).

Ändå visar undersökningen som Statsrådet gjort att samarbetet med högskolor och arbetslivet är sporadiskt i hälften av gymnasierna. Några gymnasier samarbetar inte alls, och hos små gymnasier är samarbetet inte planerat, framför allt när det gäller kontakten med högskolor och arbetslivet, medan internationella kontakter fungerar aningen bättre. Samarbetet är ofta knutet till en viss person och hans personliga kontakter, vilket gör det sårbart. Därför borde samarbetet utvecklas till att bli mer systematiskt och bättre koordinerat. Olika lokala lösningar behöver hittas och integreras som en naturlig del i hela gymnasieutbildningen. Stöd behöver även erbjudas de gymnasier som nu håller på att starta upp samarbetet (Ahola et al. 2020, 104–105, 108, jfr Utbildnings- och kulturministeriet 2017).

Samarbetet med arbetslivet och högskolor är främst i form av besök och att bekanta sig med verksamheten. Fortfarande är det ovanligt att hela kurser hålls i samarbete. Större gymnasium har ett bredare samarbete och mer planerat, medan mindre gymnasium generellt sett fungerar sämre. Samarbetet sker främst i matematisk-naturvetenskapliga ämnen samt inom studiehandledningen. I framtiden är det önskvärt att samarbetet sprider sig även till ämnen där man hittills inte samarbetat samt att man tar tillvara de goda erfarenheter som redan finns. Det finns även stora skillnader mellan olika regioner (Ahola et al. 2020, 104).

Det är anmärkningsvärt att gymnasierna är skyldiga enligt lagen att samarbeta med högskolor, medan högskolorna inte har samma skyldigheter gentemot gymnasierna. Därför borde samarbetet göras så att det gynnar högskolorna och att de tydligt ser fördelarna till exempel gällande att locka till sig kommande studerande när årskullarna minskar och konkurrensen om de studerande hårdnar. Samarbetet skulle även ytterligare betonas genom att skrivas in i läroplanen, där även det internationella samarbetet kunde knytas närmare till kontakter med arbetsliv och högskolor (ibid, 104).

Endast ungefär en fjärdedel av studerande inom gymnasieutbildningen deltar i samarbetet enligt undersökningen. Antagligen är det fler som deltar, men inte ser att det är fråga om ett samarbete utan uppfattar det som en del som ingår i gymnasiestudierna. Ändå är det aningen problematiskt att studerande inte särskilt lägger märke till samarbetet. De studerande uppfattar gymnasiestudierna som tunga och väljer därför bara de kurser som de uppfattar att är direkt

nytta i studentexamen och inför fortsatta studier. Högskolekurser passar inte nödvändigtvis in i schemat tids- eller ämnesmässigt samt upplevs ofta som för omfattande och krävande, vilket gör att de studerande ofta väljer bort dem (ibid, 105–106).

Rektorererna har i Statsrådets undersökning en positiv bild av hur samarbetet påverkar de studerandes fortsatta planer. Lärarnas och de studerandes bild är inte lika positiv. Framför allt skulle det vara viktigt att nå de studerande som inte har klara planer för framtiden, arbeta systematiskt för att bryta könsnormer och erbjuda alla studerande likvärdig möjlighet att ta del av samarbetet. I Finland är branscher och arbetslivet tydligt uppdelat i manliga och kvinnliga, medan samarbetet kunde vara en del av det som görs för att bryta mot normerna. Skillnaderna mellan gymnasierna behöver även suddas ut för att erbjuda de studerande samma möjligheter (ibid, 107–108).

Finansministeriet (2020, 189) betonar att befolkningsutvecklingen kommer att leda till allt större utmaningar gällande att trygga gymnasieutbildningen i glest bebyggda områden och utanför tillväxtcentrum. Flera samarbetsprojekt är på gång bland annat inom ramen för Utbildnings- och kulturministeriets (2017, 24) samt Utbildningsstyrelsens gemensamma utvecklingsprojekt ”Uusi lukio – Uskalla kokeilla”. Syftet med projektet är att uppdatera gymnasieutbildningen för att bättre svara mot framtidens utmaningar och ingå som en del i samhällets utveckling. Man vill utveckla och förnya gymnasiernas pedagogik, studiemiljö och verksamhetskultur.

Utbildningsstyrelsen ordnade i början av oktober 2020 ett webinarium inom ramen för Luke – Lukioiden kehittämisverkosto bland annat för att dela erfarenheter från dessa. Bland annat har Helsingfors ett pågående projekt, inom ramen för ”Tunne työ 2.0; Korkeakouluyhteistyömallin luominen Helsinkiin”, för alla sina gymnasier på både finska och svenska för att utveckla samarbetet med högskolorna. Projektet kommer att få en fortsättning med att involvera även Esbo och Grankulla för att erbjuda alla studerande i huvudstadsregionen likvärdiga möjligheter att delta i högskolesamarbetet (Tunne työ 2.0 2020, Utbildningsstyrelsen 2020b).

Tvåspråkiga gymnasier eller regiongymnasium i Svenskfinland

Tvåspråkiga gymnasier har utretts av Tammenmaa m.fl. (2012, 9) inom ramen för utredningen av finlandssvenska gymnasier åren 2011–2012. Det här rekommenderas inte av utredningsgruppen, eftersom det dels kräver en lagändring och dels skulle öka utmaningarna i

form av att hitta tvåspråkiga lärare, kräva mer resurser och leda till att de svenskspråkiga studerande antagligen blir i en minoritet i redan tvåspråkiga miljöer där finskan är starkare. Därför rekommenderar man som lösning regiongymnasier.

I många kommuner samarbetar även den finsk- och svenskspråkiga gymnasieutbildningen, till exempel i Pargas, Kristinestad och Jakobstad. Inom ramen för FinTandem har studerande från Vasas finska och svenska gymnasier och Korsholms gymnasium i samarbete med Vasa universitet, Vasa stad och Korsholms kommun haft möjlighet att lära sig det andra inhemska språket genom kontakt till modersmålstalande personer. Studerande på gymnasiet har kunnat få det här till godo i sina gymnasiestudier (FinTandem 2020).

Hangö erbjuder redan kurser över språkgränserna i stadens svenska och finska gymnasium. Kurserna har inte ännu varit någon succé, och studerande efterlyser ett samarbete redan från småbarnspedagogiken genom grundläggande utbildningen för att göra attityderna till tvåspråkighet mer positiva, framför allt bland de med finska som modersmål (Yle 14.3.2021). Hösten 2021 inleds samarbetet mellan det svenska och finska gymnasiet i Kristinestad så att studerande kan läsa kurser i det andra gymnasiet och även gå ett helt läsår i det andra gymnasiet. Det här hoppas man att ska locka till sig fler studerande från andra kommuner (Yle 24.2.2021).

Stadsdirektör Jan D. Oker-Blom i Lovisa (Hbl 21.2.2021) menar att kommunens gymnasieutbildning på svenska och finska är tryggad, för att man erbjuder även grannkommunerna utbildningen. Han ser inte att Lovisa kommer att utöka samarbetet med andra gymnasier, utan är mer intresserad av att utöka samarbetet med andra stadens yrkesutbildning för att locka till sig fler studerande.

Samarbetsprojekt inom gymnasieutbildningen i Svenskfinland

I Svenskfinland har Gymnasiet Kotka Svenska Samskola, Lovisa Gymnasium, Borgå Gymnasium och Sibbo Gymnasium gjort ett samarbetsavtal som resulterat i den regionala läroplanen för SiBoLoKo med målen att trygga kvaliteten och erbjuda en jämlik utbildning för alla studerande i Östra Nyland. Samarbetet ger även möjlighet att erbjuda ett utökat antal kurser för de studerande (Utbildningsstyrelsen 2020c).

I Österbotten har Vörå samgymnasium, Korsholms gymnasium, Vasa övningsskolas gymnasium, Vasa gymnasium, Vasa svenska aftonläroverk, Gymnasiet i Petalax, Närpes gymnasium och Kristinestads gymnasium skapat ett samarbete i Vi 7-gymnasieringen. Målet

är att stärka gymnasieutbildningen i regionen och kunna erbjuda ett tillräckligt stort utbud av kurser för de studerande (Utbildningsstyrelsen 2020d).

Kyrklätt samarbetar med lokala samarbetspartners i företagarutbildning, medan gymnasierna bland annat på Kimitoön, i Närpes och Pedersöre nära samarbetar med den yrkesutbildning som ges lokalt. Även samarbete med olika föreningar och organisationer förekommer, ofta med idrottsbetoning som i Ekenäs gymnasium och Brändö gymnasium.

5. METOD OCH MATERIAL

Jag undersöker hur gymnasieutbildning i olika kommuner i Svenskfinland ser ut. Det gör jag genom att gå igenom kommunernas strategier och budgeter samt olika former av statistik och fakta om kommunerna och gymnasieutbildning. Jag väljer att ta med strategierna trots att språket i kommunala strategier ofta är allmänt, eftersom strategin anger vad kommunen vill satsa på och ser som något de vill lyfta fram även om det är varierande hur mycket uppmärksamhet som fästs vid utbildning. Det är även skillnad på om kommunen lyfter fram undervisning, utbildning, bildning eller på ett mer allmänt plan livslångt lärande. Ingen av kommunerna i Kristiina Engblom-Pelkkalas (2013, 61, 64) genomgång av kommunala strategier nämner gymnasieutbildningen, vilket gör att jag tycker det skulle vara intressant att se om så är fallet även när det gäller kommuner i Svenskfinland.

Strategierna kompletteras med information från kommunernas budgeter. I budgeten kan finnas kompletterande information gällande vad kommunen betonar och satsar på gällande sin gymnasieutbildning. Ytterligare går jag igenom olika databaser och faktasammanställningar, eftersom de kompletterar informationen i strategierna. Statistik och fakta i olika databaser ger information om hur mycket pengar kommunen satsar på gymnasieutbildningen samt vilken ekonomisk situation kommunerna har. Kommunens ekonomiska situation är något som kan påverka hur mycket resurser kommunen är villig att satsa på gymnasieutbildningen.

Som forskningsmetod använder jag innehållsanalys. Innehållsanalys innebär en objektiv och systematisk genomgång av skrivna eller tryckta källor. Objektivitet betyder att forskaren tydligt klargör för hur hen kommer att dela in materialet i kategorier. Systematik innebär att forskaren gör på samma sätt med allt material från början till slut. Detta för att i så hög grad som möjligt säkerställa att resultatet är oberoende av forskaren (Bryman 2011, 282).

Vid användning av innehållsanalys är det ytterst viktigt att frågeställningen är konkret och tydligt utformad. Detta för att minimera risken att fel material analyseras eller att indelningen i kategorier saknar viktiga dimensioner. Frågorna kan handla om vem som lyfts upp, vad som rapporteras, var undersökningen gjorts, plats i materialet, hur mycket utrymme det får samt varför det beskrivs. I de flesta innehållsanalyser är forskaren lika intresserad av det som inte står som av det som står (Bryman 2011, 284).

Det vanligaste är att man väljer en eller två olika slags medier eller källor. Vad som räknas eller är relevant i källorna bestäms utifrån frågeställningarna samt utifrån vad man väljer att kategorisera materialet (Bryman 2011, 287, 290).

Vid uppgörande av kodningsschema är det viktigt att dimensionerna och kategorierna är åtskilda, dvs att det inte överlappar varandra eller det blir oklart under vilken kategori något ska antecknas. Kategorierna behöver även vara heltäckande så att hela ämnesområdet täcks in. Det kan även vara en poäng med att analysera både texten och innehållet i den, dvs både vad som tas upp och hur det tas upp (Bryman 2011, 295).

Inför uppgörandet av kodningsschemat har en redan en genomgång av den information som finns i respektive kommuns strategi samt på deras webbplats gjorts. Den informationen används för att dels komplettera resultaten från kodningsschemat, dels för att ytterligare beskriva den information som kommer fram i källorna. Kommunerna har indelats enligt i vilken region de befinner sig; kommuner i Nyland i ett kodningsschema och kommuner i Åboland och Österbotten i ett annat. Anledningen till denna uppdelning är att gymnasiebenägenheten är hög i Nyland, medan Österbotten har en betydligt lägre gymnasiebenägenhet. Åboland ligger i mitten och har satts i samma kodningsschema som Österbotten delvis av orsaken att huvudstadsregionen är stark och avviker från resten av Svenskfinland (många stora gymnasier, stora mängder av studerande), och delvis av praktiska orsaker, där kommunerna i Nyland är fler än de i Österbotten. Kommunerna i Åboland är tre, vilket är för litet antal för att de skulle ha fått ett separat kodningsschema.

Kodningen måste göras på ett likadant sätt för att säkerställa reliabiliteten. För att öka reliabiliteten har jag gått igenom kommunernas strategier och budgeter koncentrerat under en kort tid. Studien är även lätt att genomföra på nytt, vilket ökar reliabiliteten ytterligare. Trots det är det bra att vara medveten och kritiskt inställd till hur forskaren påverkat kodningsschemat. Det är ändå forskaren som gör ett subjektivt val och väljer vad som tas upp i kodningsschemat och vad som lämnas utanför. Forskaren kan även läsa in betydelser och information i materialet som inte objektivt står där, utan är latent. Forskningen svarar inte heller på varför-frågor eller går koppla till en teori. Det gör att forskningen kan bli koncentrerad på det som går att mäta istället för det som är av teoretisk vikt (Bryman 2011, 296–297). Jag vill ändå betona att det i sammanhanget gällande gymnasieutbildning på svenska i Finland kan vara en relevant forskning, eftersom området varit föremål för ett flertal rapporter och utredningar, men inte undersökts ur en forskningssynvinkel. Därför kan den här undersökningen vara ett

första steg som sedan behöver följas av ytterligare forskning. Samtidigt blir innehållsanalysen ändå inte bättre än de dokument som den baserar sig på (Bryman 2011, 296–297).

Jag kommer att utgående från givna teman gå igenom de olika källorna. Förutom själva innehållet är jag intresserad av på vilket sätt kommunen använder strategierna för att kommunicera kring svensk gymnasieutbildning.

6. EMPIRI

6.1 Bakgrundsfakta om kommunerna

I Svenskfinland finns 24 kommuner med gymnasieutbildning på svenska (Utbildningsstyrelsen 2020a). Kommunerna är mycket heterogena, både gällande invånarantal, ekonomi och språklig majoritet. Antalet invånare påverkar antalet studerande i gymnasiet, men beroende på fördelningen mellan svenska och finska invånare olika mycket.

Många av kommunerna har varit med om sammanslagningar (Kommunförbundet 31.12.2019, Kommunförbundet 2020, tabell 4). Sammanslagningarna har varit mindre kommuner som gått ihop med en redan stor kommun, exempelvis Vasa och Lojo, medan Raseborg och Kimitoön är exempel på flera små eller halvstora kommuner som gått ihop och bildat en ny kommun med ett nytt namn. En liknande process skedde i Pargas med omnejd, där namnet Pargas fortsatte användas, medan de mindre kommunernas namn inte syns i kommunens namn. Sammanslagningarna har inte påverkat antalet gymnasier eller gymnasieutbildningen i sig.

Befolkningsutveckling i kommunerna

Huvudstadsregionens kommuner; Helsingfors, Esbo och Vanda samt Grankulla, har en märkbar ökning av invånare under åren 2000–2019 som även syns i kranskommunerna Kyrkslätt och Sibbo samt Borgå, medan Lojo inte har en lika tydligt ökande befolkning. Märkbart är att när avståndet till huvudstadsregionen längre blir befolkningsutvecklingen negativ såsom i Hangö, Raseborg och Lovisa (Kommunförbundet 31.12.2019, tabell 1).

I Åboland har Åbo en positiv befolkningsutveckling, medan Pargas minskar aningen och Kimitoön rejält, så även där syns samma fenomen som i huvudstadsregionen, det vill säga att större städer ökar medan mindre kommuner minskar. I Österbotten är befolkningsutvecklingen inte lika klart uppdelad. Vasa och Karleby som är de två största städerna ökar, medan största minskningen i invånarantal har Kristinestad. Övriga kommuner har en liten ökning eller minskning i invånarantal, men inga stora förändringar (ibid, tabell 4). Färgkodningen i tabell 4 återkommer i senare tabeller så att kommuner med positiv befolkningsutveckling är gröna medan kommuner med negativ befolkningsutveckling är röda.

Kommun	2000	2010	2019	Skillnad 2000–2019	Kommun-sammanslagningar
Borgå	44 616	48 599	50 262	5 646	
Esbo	209 667	244 330	283 632	73 965	
Grankulla	8 549	8 617	9 615	1 066	
Hangö	10 184	9 597	8 379	-1 805	
Helsingfors	551 123	583 350	648 042	96 919	
Kyrkslätt	29 275	36 509	39 262	9 987	
Lojo	43 338	46 963	46 296	2 958	1)
Lovisa	15 920	15 549	14 891	-1 029	2)
Raseborg	28 364	28 944	27 592	-772	3)
Sibbo	17 160	18 036	20 666	3 506	
Vanda	176 386	197 636	228 166	51 780	

Kimitoön	7 709	7 298	6 724	-985	4)
Pargas	15 372	Information saknas	15 217	-155	5)
Åbo	172 107	176 087	191 331	19 224	

Jakobstad	19 730	19 627	19 278	-452	
Karleby	44 177	45 896	47 657	3 480	6)
Kristinestad	8 252	7 254	6 596	-1 656	
Korsholm	16 521	18 338	19 444	2 923	
Malax	5 661	5 614	5 477	-184	
Nykarleby	7 529	7 452	7 455	-74	
Närpes	9 856	9 464	9 471	-385	
Pedersöre	10 150	10 821	11 016	866	
Vasa	61 464	63 915	67 552	6 088	7)
Vörå	7 022	6 686	6 613	-409	8)

- 1) Sammanslagning Lojo med 2009 Sammatti, 2013 Karislojo, Nummi-Pusula
- 2) Sammanslagning Lovisa med 2010 Pernå, Liljendal, Strömfors
- 3) Sammanslagning; 2009 Ekenäs, Karis, Pojo (nytt namn Raseborg)
- 4) Sammanslagning; 2009; Dragsfjärd, Kimito, Västanfjärd (nytt namn Kimitoön)
- 5) Sammanslagning Pargas med 2009 Houtskär, Iniö, Korpo, Nagu
- 6) Sammanslagning Karleby med Lohteå, Ullava, Kelviå
- 7) Sammanslagning Vasa med 2013 Lillkyro
- 8) Sammanslagning Vörå med 2007 Maxmo, 2011 Oravais

Tabell 4: Invånarantal i kommuner i Svenskfinland som ordnar gymnasieutbildning år 2000–2019 (Kommunförbundet 31.12.2019, Kommunförbundet 2020). Rutor markerade med grått betyder att jag räknat ihop invånarantalet för de kommuner som senare gått ihop till en. Grönt betyder befolkningsökning, rödaktig befolkningsminskning.

Kommunernas kostnader för utbildning

Nettokostnaderna för utbildning och kultur i kommunerna är i medeltal 2072 €/invånare för hela Finland år 2019 (Kuntalous 2019, Statistikcentralen 2020b). Kostnaderna varierar mycket mellan olika delar av landet där Åland ligger högst med 2521€/invånare och södra Karelen lägst med 1763€/invånare. I Nyland är medeltalet 2217€/invånare, i Egentliga Finland 1957€/invånare, i Österbotten 2312€/invånare och i mellersta Österbotten 2098€/invånare.

Bland kommuner med gymnasieutbildning på svenska ligger Grankulla helt i en klass för sig med 3269,5€/invånare. Andra kommuner med befolkningsökning i Svenskfinland ligger kring knappt 2500€/invånare (med undantag för Helsingfors och Åbo), i Österbotten även Vasa och Pedersöre samt Pargas i Åboland. Tre kommuner satsar mindre än 2000€/invånare och det är Kristinestad med 1761,2€/invånare, Hangö med 1845,0€/invånare och Åbo med 1962,7€/invånare. Av dessa tre har två, Kristinestad och Hangö, ett märkbart minskande invånarantal samt små gymnasier (Utbildningsstyrelsen 2020i, se bild 1, 2).

Sett till antal studerande inom kommunal gymnasieutbildning på svenska har Helsingfors överlägset flest studerande, över 1200, följt av Esbo med drygt 500 studerande. Vasa har många studerande inom gymnasieutbildningen på svenska, men största delen går i Vasa Övningsskolas gymnasium som är knutet till Åbo Akademi och inte kommunalt. Majoriteten av kommunerna, 17 av 24, har mindre än 200 studerande inom den svenska gymnasieutbildningen i egen regi (Utbildningsstyrelsen 2020i, se bild 2).

Gymnasiets enhetspris i kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning

Gymnasiets enhetspris varierar mycket mellan olika kommuner, där de med lägst enhetspris ligger på 5940,23€/studerande, medan Kristinestad toppar bland kommunerna med svenskspråkig gymnasieutbildning med 11412,76€/studerande. Även Hangö når över 10 000€ per studerande, medan Kimitoön ligger strax under. Medeltalet för kommunerna är 7171,51€ medan medianen är 6617,42€ (Utbildningsstyrelsen 2020i, tabell 5).

Antalet studerande inom svenskspråkig gymnasieutbildning som ligger som grund för enhetspriset varierar mycket, från 44 i Kristinestad till 1248 i Helsingfors. Medeltalet är 221 studerande och medianen är 157 studerande. Kommuner med få studerande har högre enhetspris än kommuner med flera studerande. Några kommuner avviker märkbart. Raseborg

hade 294 studerande 20.9.2019, men betydligt högre enhetspris än andra kommuner med snarlikt antal studerande på svenska såsom Grankulla (298), Åbo (272) och Korsholm (199 studerande). Även Jakobstad med 311 studerande har ett högre enhetspris än andra kommuner med stora gymnasier (över 200 studerande) (ibid). Enhetspriset i tabell 5 är rödaktigt för kommuner med högre enhetspris än medeltalet och grönt för kommuner med lägre enhetspris än medeltalet. Även ett litet antal studerande är markerat med rött och ett högt antal studerande med grönt. De här går ofta hand i hand, utom för exempelvis Lojo där det låga antalet svenskspråkiga studerande inte lett till ett högt enhetspris, antagligen på grund av ett stort antal studerande i stadens finskspråkiga gymnasium (jfr tabell 9).

Kommun	Antal studerande 20.9.2019	Gymnasiets enhetspris år 2020
Borgå	300	5 940,23
Esbo	430	5 940,23
Grankulla	298	5 940,23
Hangö	52	10 539,64
Helsingfors	1 248	5 940,23
Kyrklätt	199	5 946,54
Lojo	74	6 236,82
Lovisa	109	8 458,63
Raseborg	294 2)	6 934,23
Sibbo	136	6 532,83
Vanda	151	5 986,14
Kimitoön	57	9 712,28
Pargas	165	7 443,19
Åbo	272	5 940,23
Jakobstad	311	6 447,21
Karleby	162	6 114,99
Kristinestad	44	11 412,76
Korsholm	199	5 964
Malax	92	8 506,42
Nykarleby	111	8 054,96
Närpes	131	7 579,74
Pedersöre	144	7 270,85
Vasa 1)	191	5 979,25
Vörå	143	7 294,61
Sammanlagt	5313	

1) Här bara siffror för det egna kommunala svenskspråkiga gymnasiet

2) Raseborgs studerande är fördelade mellan två gymnasier

Grönt betyder stort antal studerande, lågt enhetspris. Rödaktigt litet antal studerande, högt enhetspris.

Tabell 5: Antal studerande och enhetspris i kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning (Utbildningsstyrelsen 2020i)

Små kommuner

Det finns åtta kommuner i Svenskfinland med gymnasieutbildning med under 10 000 invånare. Det är Hangö och Grankulla i Nyland, Kimitoön i Åboland samt Kristinestad, Malax, Nykarleby, Närpes och Vörå i Österbotten (tabell 4, 6). Jag väljer att behandla Grankulla om en medelstor kommun, eftersom kommunen inom kort kommer att ha över 10 000 invånare samt har ett stort gymnasium och stabil ekonomi.

Gemensamt för de små kommunerna är att svenskan har en stark ställning och är i majoritet i alla kommuner förutom Hangö. Kommunerna har en negativ befolkningsutveckling gemensamt. Alla utom Kimitoön har en hög skatteprocent och flera även en stor lånestock. Ingen av kommunerna gör stora ekonomiska satsningar på utbildning och kultur. Kommunerna står därför inför likartade utmaningar gällande befolkningsutvecklingen och ekonomin (tabell 6).

Kommun	Antal invånare 31.12.2019	Skattesats år 2020 (medeltal 19,97 %)	Andel svensk- språkiga (%, medeltal 5,2 %)	Ekonomi Lånestock/ inv 2019 (medeltal 3381,40€/inv)	Nettodriftskostnader utbildning och kultur/inv 2019 (medeltal 2072,50€/inv)	Befolknings- utveckling % (2000–2019)
Hangö	8 199	21,75	42,8	7 840,7	1 845,0	-17
Kimitoön	6 640	19,75	68	3 226,7	2 209,0	-13
Kristinestad	6 486	21,50	54,6	4 122,3	1 761,2	-20
Malax	5 475	21,5	85,1	5 148,5	2 203,3	-3
Nykarleby	7 464	21,25	85,9	6 525,6	2 177,1	-1
Närpes	9 479	21	79,0	3 428,6	2 189,2	-4
Vörå	6 461	21,5	81,4	2 668,0	2 230,8	-6

Rödaktig färg betyder över medeltalet, grön under. Under befolkningsutveckling betyder röd kraftigt negativ befolkningsutveckling.

Tabell 6: Små kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland (Kommunförbundet 2020c, Statistikcentralen 2020b) Medeltalen är för hela landet.

Av kommunerna har de flesta enbart ett svenskt gymnasium. Hangö och Kristinestad har både ett litet svenskt och ett litet finskt gymnasium (tabell 7). Med tanke på att befolkningsutvecklingen i de små kommunerna är negativ och gymnasierna är små med mindre än 100 studerande i kommunerna Hangö, Kimitoön och Kristinestad är situationen oroväckande för de här kommunerna. Vörå gymnasium lockar till sig studerande från hela Svenskfinland med sin idrottsprofil (Vörå budget 2021). Även Närpes har rejält över 100 studerande i sitt gymnasium.

Kommun	Svenskt gymn.	Antal studerande svenska (år 2018)	Finskt gymn.	Antal studerande finska (år 2018)	Sammanlagt antal studerande (svenska, finska, år 2018)
Hangö	1	51	1	60	111
Kimitoön	1	63	-	-	63
Kristinestad	1	48	1	48	96
Malax	1	104	-	-	104
Nykarleby	1	113	-	-	113
Närpes	1	141	-	-	141
Vörå	1	149	-	-	149

Tabell 7: Gymnasieutbildning i små kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland (Kommunförbundet 2020c, Statistikcentralen 2020b, Vipunen 2020)

Mellanstora kommuner

Mellanstora kommuner med 10 000–50 000 invånare med gymnasieutbildning i Svenskfinland finns det elva stycken. Kyrkslätt, Lojo, Lovisa, Raseborg och Sibbo i Nyland, Pargas i Åboland och Jakobstad, Karleby, Korsholm och Pedersöre i Österbotten (tabell 8). Jag väljer att ta med Grankulla i den här gruppen, med motiveringen att Grankulla har mer gemensamt med de mellanstora kommunerna än med de små.

Befolkningsutvecklingen är varierande mellan de mellanstora kommunerna, där Kyrkslätt och Sibbo ökar mest, medan Lovisa och Raseborg minskar. Även den ekonomiska situationen varierar mycket. Grankullas ekonomi är i en klass för sig, men även Kyrkslätt, Sibbo och Pargas har lågt skatteöre och gör större satsningar på utbildning och kultur än de flesta kommunerna. Pedersöre, Raseborg, Jakobstad och Pargas har alla en svenskspråkig majoritet, medan Lojo är nästan enspråkigt finskt (tabell 9).

Det vanligaste är att de mellanstora kommunerna har ett svenskt och ett finskt gymnasium. Korsholm och Pedersöre har bara svenskt gymnasium, medan Raseborg har tre gymnasier, ett finskt och två svenska. Gymnasierna är varierande till sin storlek från Virkby gymnasium i Lojo med knappt 80 studerande till Grankulla svenska samskolas gymnasium med över 300 studerande (tabell 10).

Kommun	Antal invånare 31.12.2019	Skattesats år 2020 (medeltal 19,97 %)	Andel svensk- språkiga (%, medeltal 5,2 %)	Ekonomi Lånestock/ inv 2019 (medeltal 3381,40€/inv)	Nettodriftskostnader utbildning och kultur/inv 2019 (medeltal 2072,50€/inv)	Befolknings- utveckling % (2000- 2019)
Grankulla	9 797	17	32,6	204,1	3 269,5	+12
Kyrkslätt	39 586	19,75	16,3	4 240,1	2 357,7	+34
Lojo	45 965	20,50	3,5	3 783,7	2 156,8	+7 1)
Lovisa	14 772	20,25	40,5	4 322,7	2 287,2	-6
Raseborg	27 536	22	64,6	4 205,1	2 173,3	-3
Sibbo	21 170	19,25	30,7	4 994,3	2 450,7	+20
Pargas	15 132	20	55,1	2 971,1	2 426,3	-1
Jakobstad	19 208	21,25	56,2	3 341,8	2 072,5	-2
Karleby	47 681	21,5	12,6	4 674,6	2 058,5	+8
Korsholm	19 448	20,75	68,5	4 961,9	2 297,2	+18
Pedersöre	11 081	21	88,8	3 163,9	2 549,3	+9

1) Lojos befolkning ökade åren 2000-2010 och minskade 2010-2019 (tabell 4)

Rödaktig färg betyder över medeltalet, grön under. Under befolkningsutveckling betyder grön positiv eller mycket positiv befolkningsutveckling.

Tabell 8: Mellanstora kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland (Kommunförbundet 2020c, Statistikcentralen 2020b) Medeltalen är för hela landet.

Kommun	Svenskt gymn.	Antal studerande svenska (år 2018)	Finskt gymn.	Antal studerande finska (år 2018)	Sammanlagt antal studerande (svenska, finska, år 2018)
Grankulla	1	303	1	423	726
Kyrkslätt	1	189	1	552	741
Lojo	1	78	1	774	852
Lovisa	1	108	1	78	186
Raseborg	2	186; 120	1	126	432
Sibbo	1	135	1	195	330
Pargas	1	150	1	78	228
Jakobstad	1	272	1	126	396
Karleby 1)	1	165	1+1	690 (612,78)	855
Korsholm	1	197	-	-	197
Pedersöre	1	165	-	-	165

1) Karleby har ett finskt gymnasium med ungdomsutbildning och ett finskt aftongymnasium.

Tabell 9: Gymnasieutbildning i mellanstora kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland (Kommunförbundet 2020c, Statistikcentralen 2020b, Vipunen 2020)

Stora kommuner

Stora kommuner med över 50 000 invånare med svenskspråkiga gymnasieutbildning finns det sex stycken; Borgå, Esbo, Helsingfors och Vanda i Nyland, Åbo i Åboland och Vasa i Österbotten. Storleksmässigt kan de delas in två grupper där Borgå och Vasa är betydligt mindre än de övriga. Borgå och Vasa har även gemensamt en betydligt högre andel svenskspråkiga än de övriga. Vanda är nästan enspråkigt finskt med endast 2,4 % svenskspråkiga (tabell 10).

Ekonomiskt satsar Esbo mest på utbildning och kultur och Åbo minst. Det finns ändå inget samband mellan satsningar på utbildning och kultur, hur hög skatteprocenten är och hur stora lån kommunen har (tabell 10).

Kommun	Antal invånare 31.12.2019	Skattesats år 2020 (medeltal 19,97 %)	Andel svenskspråkiga (% medeltal 5,2%)	Ekonomi Lånestock/inv 2019 (medeltal 3381,40€/inv)	Nettodriftskostnader utbildning och kultur/inv 2019 (medeltal 2072,50€/inv)	Befolkningsutveckling % (2000-2019)
Borgå	50 380	19,75	28,9	3 407,5	2 322,1	+13
Esbo	289 731	18	6,9	3 413,2	2 509,3	+35
Helsingfors	653 835	18	5,6	1 550,2	2 116,7	+18
Vanda	233 775	19	2,4	4 084,7	2 124,2	+29
Vasa	67 636	21	23,2	4 069,2	2 470,9	+10
Åbo	192 962	19,5	5,5	3 842,9	1 962,7	+11

Rödaktig färg betyder över medeltalet, grön under. Samtliga kommuner har en positiv eller kraftigt positiv befolkningsutveckling (grön).

Tabell 10: Stora kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland (Kommunförbundet 2020c, Statistikcentralen 2020b) Medeltalen är för hela landet.

Gemensamt för stora kommuner även stora svenskspråkiga gymnasier, med undantag för Vanda. Helsingfors och Vasa skiljer sig från de övriga som bara har ett svenskspråkigt gymnasium i och med att kommunerna har flera svenskspråkiga gymnasier. I Vasa är det största gymnasiet Vasa övningsskolas gymnasium som inte är kommunalt (tabell 11).

I Esbo är det svenskspråkiga gymnasiet kommunens största gymnasium medan i de övriga kommunerna så tenderar de finska gymnasierna att vara ännu större än de svenska. Det totala antalet studerande inom gymnasieutbildningen på både finska och svenska är i linje med kommunens storlek. Samtidigt kan antas att stora städernas gymnasier även lockar till sig

studerande från andra kommuner, vilket kan förklara att Vasa har betydligt fler studerande i gymnasieutbildningen än Borgå (tabell 11).

Kommun	Svenskt gymn.	Antal studerande (år 2018)	Finskt gymn.	Antal studerande (år 2018)	Sammanlagt antal studerande inom gymnasieutbildning år 2018
Borgå	1	312	1	609	921
Esbo	1	561	11+1	4 878 (315-552)	5 439
Helsingfors	3	420; 429; 396	25+10	7 179 (513-834)	8 424
Vanda	1	138	5	3 939 (477-1 388)	4 077
Vasa 1)	3	171; 75	1	837	1 475
Vasa övningsskola 2)		393			
Åbo	1	270	7+1	3 537 (57, 336-702)	3 807

1) I siffrorna för Vasa är även Vasa aftongymnasiums 75 studerande medräknade.

2) Vasa övningsskola är ej kommunal

Tabell 11: Gymnasieutbildning i stora kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland (Kommunförbundet 2020c, Statistikcentralen 2020b, Vipunen 2020)

6.2 Gymnasieutbildning i kommunernas strategier

Pedersöre kommun håller på med arbetet att utarbeta en kommunal strategi, men har inte slutfört arbetet ännu enligt information i Planläggningsöversikten 2020 (Pedersöre 2021) som är den enda informationen om kommunens strategi som jag hittar. Övriga kommuner med gymnasieutbildning på svenska har alla en kommunal strategi. Alla strategier finns på svenska på kommunernas hemsidor, även i kommuner med liten andel svenskspråkiga. Strategierna spänner över olika lång tid; en del tar fasta bara på fullmäktigeperioden, medan andra ser över ett längre tidsperspektiv upp till flera årtionden. En del strategier utgår från ett tema medan andra är generella. Många har även skrivit ut att de ska bli bäst på något; Finlands bästa studiestad (Åbo 2021), bäst på företagande (till exempel Kimitoön 2021) eller bäst på integrering av invandrare (till exempel Närpes 2021). Gemensamt för de flesta kommunerna är att man i den kommunala strategin tar fasta på utbildning eller bildning på något sätt (tabell 12, 13), ekonomin (tabell 14, 15) och att kommunen vill vara en attraktiv arbetsgivare (tabell 16, 17).

Nästan alla kommuner betonar utbildning och tvåspråkighet i sina strategier. En del tar också upp att alla elever behöver ha en plats inom andra stadiets utbildning efter avslutad grundläggande utbildning. Däremot lyfter bara åtta av kommunerna gymnasieutbildningen i sin strategi (tabell 12,13).

	Borgå	Esbo	Grankulla	Hangö	Helsingfors	Kyrkslätt	Lojo	Lovisa	Raseborg	Sibbo	Vanda
Utbildning	X	X	X		X		X	X	X	X	X
Bildning	X	X		X	X	X					
Livslångt lärande		X	X		X	X	X		X		X
Tvaspråkighet	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Flerspråkighet	X	X			X				X		X
Utbildningsgaranti; alla nior plats inom andra stadiet		Y	X		X		Y				Y
Andra stadiets utbildning		X	X		X		X				X
Gymnasieutbildning		X	X	X	X		X				
Specialundervisning i gymnasierna		X									

(Y betyder att en snarlik formulering finns i strategin)

Tabell 12: Information om utbildning i de kommunala strategierna, kommuner i Nyland med svensk gymnasieutbildning

	Kimtoön	Pargas	Åbo	Jakobstad	Karleby	Kristinestad	Korsholm	Malax	Nykarleby	Närpes	Pedersöre ¹⁾	Vasa	Vörå
Utbildning	X	X	X	X		X		X	X			X	X
Bildning				X			X	X					
Livslångt lärande				X								X	
Tvaspråkighet		X	X	X	X	X	X		X	X			X
Flerspråkighet			X	X		X	X		X	X		X	X
Utbildningsgaranti; alla nior plats inom andra stadiet			Y										
Andra stadiets utbildning	X		X	X	X								
Gymnasieutbildning						X	X		X				
Specialundervisning i gymn.													

(Y betyder att en snarlik formulering finns i strategin)

Tabell 13: Information om utbildning i de kommunala strategierna, kommuner i Åboland och Österbotten med svensk gymnasieutbildning

Utmaningar som framgår ur strategierna

En del kommuner visar att man är medveten om utmaningarna för kommunen. Samtliga kommuner nämner positiv befolkningsutveckling i sin strategi, oberoende om kommunen ökar

eller minskar, något jag återkommer till efter möjliga lösningar i strategierna. Malax (2021, 3) tar upp befolkningsminskningen som ett hot. Kimitoön (2021, 9-10) skriver att man önskar bibehålla mångsidiga utbildningsmöjligheter till och med andra stadiet. Karleby (2021, 10) har som mål att sänka skattesatsen. Flera kommuner uttrycker även oro för inomhusluften i kommunens lokaler, även i skolbyggnader. Ekonomin och att få en hållbar ekonomi betonas även av nästan alla kommuner (tabell 13, 14). Samtidigt lyfts frågetecken upp kring hur vårdreformen kommer att påverka både bildningen och kommunens andra tjänster.

	Borgå	Esbo	Grankulla	Hangö	Helsingfors	Kyrklätt	Lojo	Lovisa	Raseborg	Sibbo	Vanda
Positiv befolkningsutveckling	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Anpassa servicenivån till befolkningsutvecklingen		X		X	X						X
Ekonomi	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X

(Y betyder att en snarlik formulering finns i strategin)

Tabell 14: Utmaningar i de kommunala strategierna, kommuner i Nyland med svensk gymnasieutbildning

	Kimitoön	Pargas	Åbo	Jakobstad	Karleby	Kristinestad	Korsholm	Malax	Nykarleby	Närpes	Pedersöre ¹⁾	Vasa	Vörå
Positiv befolkningsutveckling	X		X	X	X	X	X		X	X		X	
Anpassa servicenivån till befolkningsutvecklingen				X									
Ekonomi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X

1) Pedersöre saknar en kommunal strategi. Arbetet med strategin pågår (Pedersöre 2021).

(Y betyder att en snarlik formulering finns i strategin)

Tabell 15: Utmaningar i de kommunala strategierna, kommuner i Åboland och Österbotten med svensk gymnasieutbildning

Möjliga lösningar i strategierna

Som möjliga lösningar nämns olika former av samarbete, att utbildningen svarar mot företagens eller regionens behov samt att kommunen är en attraktiv arbetsgivare som håller kvar och lockar till sig ny personal. Jag beskriver de möjliga lösningarna ytterligare i text efter tabell 15 och 16.

	Borgå	Esbo	Grankulla	Hangö	Helsingfors	Kyrkslätt	Lojo	Lovisa	Raseborg	Sibbo	Vanda
Samarbete gymnasier-högskolor		X		X	Y						X
Gymnasiefinansiering ökas											X
Samarbete svenska-finska gymnasier											
Samarbete med andra kommuner	X	X			X						X
Samarbete med andra aktörer	X	X	X		X		X		X	X	X
Regionalt samarbete	X	X		X					X	X	X
Utbildningen svarar mot regionens/företagens behov	X	X			X						X
Utbildningen svarar mot internationella behov	X	X			X						
Utbildningen bidrar till hållbar utveckling	X										
Kommunen attraktiv arbetsgivare	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X

(Y betyder att en snarlik formulering finns i strategin)

Tabell 16: Möjliga lösningar i de kommunala strategierna, kommuner i Nyland med svensk gymnasieutbildning

	Kimitoön	Pargas	Åbo	Jakobstad	Karleby	Kristinestad	Korsholm	Malax	Nykarleby	Närpes	Pedersöre ¹⁾	Vasa	Vörå
Samarbete gymnasier-högskolor													
Gymnasiefinansiering ökas													
Samarbete sve-fi gymnasier						X							
Samarbete med andra kommuner			X	X		X	X		X	X			
Samarbete med andra aktörer	X		X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
Regionalt samarbete	X		X	X	X	X		X	X	X			X
Utbildningen svarar mot regionens/företagens behov	X		X	X		X	X			X			X
Utbildningen svarar mot internationella behov			X										
Utbildningen bidrar till hållbar utveckling							X		X				
Kommunen attraktiv arbetsgivare			X	X	X	X	X		X				

1) Pedersöre saknar en kommunal strategi. Arbetet med strategin pågår (Pedersöre 2021).

(Y betyder att en snarlik formulering finns i strategin)

Tabell 17: Möjliga lösningar i kommunala strategier; kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning Åboland och Österbotten

Positiv befolkningsutveckling – utmaning eller lösning?

Många kommuner har som mål en positiv befolkningsutveckling oberoende av hur läget ser ut nu, det vill säga både kommuner som krymper och kommuner som redan nu växer har som mål att öka sin befolkning. Alla kommuner i Nyland har skrivit in att deras befolkning ökar eller

att de har som mål att invånarantalet ökar. I Åboland har både Kimitoön (2021) och Åbo (2021) det målet, medan Pargas (2021) strategi är uppbyggd kring berättelser om invånare där endast lite generell information kring kommunen ingår. I Österbotten tar alla kommuner tar fasta på en positiv befolkningsutveckling förutom Malax (2021) och Vörå (2021).

Däremot är det betydligt färre kommuner som på något sätt tar i beaktande hur befolkningsutveckling påverkar kommunens verksamhet. Kommunerna i huvudstadsregionen påtalar att det behöver finnas tillräckligt med platser inom utbildningen med tanke på att befolkningen ökar (tabell 12). Jakobstad (2021) nämner att befolkningsutvecklingen bör tas i beaktande, medan Hangö (2021) är den enda kommun med minskande befolkningsunderlag som påtalar att servicen måste anpassas till invånarantalet. Trots medvetenheten om att antalet invånare minskar skriver Hangö ändå att man önskar att utvecklingen bryts så att kommunens befolkning ökar.

Gemensamt för många kommuner är ändå att man vill vara en attraktiv arbetsgivare som kommun, oberoende av kommunens storlek. Många betonar satsningar på personalen och också hur kommunen satsar på att locka till sig personal. Kommunerna är måna om sitt anseende som arbetsgivare och vill framstå som ansvarstagande arbetsgivare.

Samarbete och digitalisering möjliga lösningar

De flesta kommunerna betonar samarbete i sina strategier (tabell 12,13). Både samarbete regionalt, med andra kommuner samt med andra aktörer lyfts fram. Andra aktörer som kommunen ser som samarbetspartners är dels företag som verkar i kommunen, dels tredje sektorn och till exempel privata anordnare av utbildning, kultur och motion. Det betyder att kommunerna enligt strategierna redan är långt inriktade på olika former av samarbete och samordning av tjänster och service.

Digitaliseringen har jag valt att inte ta med i kodningsschemat, eftersom betoningen ligger på andra kommunala tjänster än utbildning i strategierna. Digitaliseringen förs ändå starkt fram av många kommuner och kan ses som en möjlig lösning för att utveckla servicen i kommunerna, oberoende om det är tätbebyggda städer med stor befolkning eller glest bebyggda kommuner med mycket landsbygd.

Två- och flerspråkighet en möjlig lösning

De flesta kommunerna betonar även tvåspråkighet, oberoende vilket förhållandet är mellan finska och svenska. Kristinestad (2021) tar upp samarbetet mellan kommunens svenska och finska gymnasium som enda kommun. Några kommuner, Borgå (2021), Esbo (2021), Helsingfors (2021) och Åbo (2021), tar även upp att utbildningen ska svara mot internationella behov. Många kommuner betonar även flerspråkighet, de flesta med tanke på integration av invandrare, men även bland annat Borgå betonar engelskan med tanke på att locka till sig mer arbetskraftsinvandring (tabell 12, 13).

Satsningar på utbildning är en möjlig lösning

Flera österbottniska kommuner för starkt fram utbildning. Jakobstad (2021) betonar bildning och utbildning samt samarbetet med andra kommuner och aktörer gällande bildning. Nykarleby (2021, 17) för fram virtuell pedagogik som ytterligare ett sätt att organisera undervisningen (tabell 13).

Några kommuner har föregått en utvidgade läroplikten med att betona vikten av att antalet utbildningsplatser motsvarar antalet ungdomar. Det här gäller för huvudstadsregionen och Lojo (2021), medan ingen österbottnisk kommun tar fasta på det här. Anledningen är kanske främst konkurrensen om studieplats, som till exempel Esbo (2021) lyfter upp genom att betona att antalet utbildningsplatser bör vara tillräckligt så att inte betygskraven höjs till oskäligt höga nivåer (tabell 12). Jag antar att detta även beror på att studerande från grannkommuner kommer till huvudstadsregionen för att studera, vilket ytterligare ökar trycket på att öka antalet studieplatser (jfr Hbl 21.2.2021).

I Nyland betonar Borgå (2021) och Grankulla (2021) utbildning starkt i sin strategi. I Grankulla ses utbildningen nästan som en profilering av kommunen, bland annat genom att garantera att alla som går ut nian har en studieplats inom andra stadiets utbildning, medan Borgå mer på ett allmänt plan vill erbjuda goda förutsättningar för utbildning (tabell 12). Åbo (2021) som profilerar sig som studiestad tar fasta på högskoleutbildning (tabell 13).

Utbildning ses som ett sätt att svara mot arbetslivets och företagens behov. Vissa kommuner betonar regionala behov i arbetslivet mer, medan andra tar mer fasta på företagens behov. Speciellt Österbottniska kommuner lyfter fram det goda sysselsättningsläget och betonar att fortsatt utbildning behövs för att svara mot arbetslivets behov (tabell 13).

Gemensamt för de stora städerna är att man betonar jämställdhet och jämlikhet, förebyggande arbete mot mobbning som skapar en trygg skolmiljö, digitala tjänster, motionerande, förebyggande av skolavbrott inom andra stadiet samt en experimenterande kultur. Utbildning ses i större städer som till exempel Åbo som ett sätt att förebygga och minska ojämlikhet (Åbo 2021, 5).

Gymnasieutbildning

Kristinestad (2021, 8) är den enda kommunen som betonar gymnasieutbildning på båda språken där samarbete mellan skolorna ingår samt att försöka locka till sig studerande från grannkommuner. Korsholm (2021, 5) betonar lärmiljöer, digitalisering och entreprenörskap i sin gymnasieutbildning. Samarbetet mellan gymnasier och högskolor tas upp i några nyländska kommuners strategier, medan det inte lyfts fram i Åboland eller Österbotten (tabell 12,13).

Esbo tar som enda kommun upp specialundervisningen i gymnasierna. I Vanda är medborgarna nöjda med gymnasieutbildningen och Vanda betonar även studiehandledningen (Vanda 2021, 20, 23). Vanda menar även att det behövs ökade ekonomiska resurser till gymnasierna (tabell 12).

Hållbar utveckling är kanske en outnyttjad lösning

Hållbar utveckling finns med i många strategier, men kopplingen mellan utbildning och hållbar utveckling är inte så tydlig. Borgå (2021), Korsholm (2021) och Nykarleby (2021) menar att utbildningen kan bidra till hållbar utveckling (tabell 12, 13).

6.3 Gymnasieutbildning i kommunernas budgeter

För att få en bättre bild av hur kommunerna satsar på den kommunala gymnasieutbildningen går jag igenom kommunernas budgeter. Jag har använt sökordet ”gymn” på svenska och ”lukio” på finska (Lojos och Åbos budget). Sibbos och Malax budget har jag gått igenom utan söktjänst, eftersom funktionen gav noll sökresultat.

Information om gymnasieutbildning

Alla kommuner tar upp gymnasieutbildningen i budgeten (tabell x). Däremot varierar det mycket hur ingående kommunen tar upp gymnasiet och även vilka saker som betonas. En del kommuner har skrivit en snarlik text till den i gymnasielagen gällande gymnasiets uppgift, medan andra betonar det lokala eller en viss pedagogisk lösning. Generellt betonas studerandes välmående, handledningen för att klara studierna och göra övergångarna smidigare mellan grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen samt mellan gymnasieutbildningen och fortsatta studier. Många kommuner har även hunnit få med den utvidgade läroplikten. Flera gymnasier verkar gå över till ämnesövergripande undervisning, där Pedersöre betonar det starkast i form av både lärarutbildning och förnyande av undervisningen i sin budget (Pedersöre budget 2021).

	Borgå	Esbo	Grankulla	Hangö	Helsingfors	Kyrkslätt	Lojo	Lovisa	Raseborg	Sibbo	Vanda
Gymnasieutbildning	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Gymnasieutbildningen samarbetar	X	X		X	X	X		X	X		X
Ta i bruk ny läroplan hösten 2021	X	X	X	X	X	X		X	X		X
Utvidgad läroplikt, gratis gymnasiestudier	X	X	X		X					X	X
Satsningar på handledning					X	X					
Satsningar på studerandes välmående		X		X	X				X	X	X
Utredning om möjligheten till specialundervisning		X									
Betoning av miljöfrågor				X	X	X			X		
Betoning av det globala, internationella projekt		X		X							X
Utbildningsgaranti, alla nior plats i andra stadiet					X						X
Bra resultat i studentskrivningarna		X									
Få studerande avbryter gymnasiet		X			X						X
Fler vidare till fortsatta studier											X
Satsningar på språk och kommunikation											

Tabell 18: Gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning Nyland

	Kimitoön	Pargas	Åbo a)	Jakobstad	Karleby	Kristinestad	Korsholm	Malax b)	Nykarleby	Närpes	Pedersöre	Vasa	Vörå
Gymnasieutbildning	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Gymnasieutbildningen samarbetar	X 1)				X 2)	X	X		X	X			X 6)
Ta i bruk ny läroplan hösten 2021	X	X					X		X	X			X
Utvidgad läroplikt, gratis gymnasiestudier					X				X			X	
Satsningar på handledning					X 3)				X			X	
Satsningar på studerandes välmående	Y		X		X	Y		X	X			X	
Utredning om möjligheten till specialundervisning									Y			Y	
Betoning av miljöfrågor	Y	X											
Betoning av det globala, internationella projekt						X						X	
Utbildningsgaranti, alla nior plats i andra stadiet			X										
Bra resultat i studentskrivningarna						X							
Få stud. avbryter gymnasiet					Y								
Fler vidare till fortsatta studier													
Satsningar på språk och kommunikation	Y								X 4)			X 5)	X

a) Budget för år 2020

b) Malax samarbetar med Korsnäs kommun kring gemensamt gymnasium i Petalax

- 1) Samarbete vuxenutbildningsinstitut
- 2) Samarbete med alla utbildningar inom landskapet på landskapsnivå, kommunen aktiv roll
- 3) Smidiga övergångar, grundläggande utb – gymn - högskolestudier
- 4) Projekt för att stärka studerande med svagt skrivande för att utjämna skillnader
- 5) Tandemprojekt med Vaasan lyseo svenska-finska
- 6) Samarbete Folkhälsan, idrottsgymnasium

(Y betyder en snarlik formulering i kommunens budget)

Tabell 19: Gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning Åboland och Österbotten

Utmaningar

I samband med gymnasieutbildningen lyfts få utmaningar fram. Osäkerheten kring ekonomin samt olika satsningar på byggnader i form av renoveringar och nya byggnader är vanligast. Några lyfter fram oro kring hur mycket den utvidgade läroplikten kommer att belasta kommunens ekonomi och resurser. Några kommuner har skrivit ut ekonomiska inbesparingar som är aktuella som minskandet av personalresurser och inbesparingar gällande material (tabell 20, 21).

	Borgå	Esbo	Grankulla	Hangö	Helsingfors	Kyrkslätt	Lojo	Lovisa	Raseborg	Sibbo	Vanda
Osäkerhet inför framtiden gällande gymn. kostnader	X	X			X						
Färre gymnasiestuderande	X										
Flera gymnasiestuderande		X			X						X
Satsningar på byggnader (reovering, nybyggen)	X	X			X	X	X		X	X	X
Utvidgade läroplikten ökar gymn. kostnaderna		X			X	X					
Gymn. kursutbud minskas av ekonomiska orsaker		X	X								
Mera personal i gymn.		X			X						
Mindre personal i gymn.			X								X
Inbesparingar på material			X								

Tabell 20: Utmaningar gällande gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Nyland

	Kimioön	Pargas	Åbo	Jakobstad	Karleby	Kristinestad	Korsholm	Malax	Nykarleby	Närpes	Pedersöre ¹⁾	Vasa	Vörå
Osäkerhet inför framtiden gällande gymn. kostnader			Y	X	X							X	
Färre gymn. studerande	Y			Y									
Flera gymn. studerande					Y 1)		X				X		X
Satsningar på byggnader (reovering, nybyggen)		X	X		Y			X			X		Y
Utvidgade läroplikten ökar gymn. kostnaderna										Y		Y	
Gymn. kursutbud minskas av ekonomiska orsaker													
Mera personal i gymn.													
Mindre personal i gymn.	X							X					
Inbesparingar på material													

1) Målet öka antal studerande inom finsk gymnasieutbildning

Tabell 21: Utmaningar gällande gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Åboland och Österbotten (Y betyder en snarlik formulering i kommunens budget)

Möjliga lösningar

Kommunerna ser många fördelar och möjliga lösningar i samband med gymnasieutbildningen. Många betonar vikten av att gymnasieutbildningen är högklassig och attraktiv. Satsningar på det digitala kunnandet och möjligheten att utöka utbudet av distansstudier ses som en

möjlighet, både för gymnasiet och för kommunen i stort. Samarbetet med högskolor och universitet betonas också av många kommuner. Samarbete med arbetsliv och andra samarbetspartners lyfts inte lika tydligt fram. Det förblir även oklart vilka samarbetspartners kommunen tänker att man samarbetar med i samband med gymnasieutbildningen (tabell 21, 22).

	Borgå	Esbo	Grankulla	Hangö	Helsingfors	Kyrkslätt	Lojo	Lovisa	Raseborg	Sibbo	Vanda
Konkurrenskraftig, kvalitativ gymn.			X		X			X	X		X
Tryggande av lokal gymn., lokal lp				X					X		
Marknadsföring lokalt + regionalt, öka synlighet				X				X			
Samarbete gymnasier		X		X 1)	X	X		X	X 1)		
Samarbete kommunala sv. gymnasier	X										
Samarbete yrkesutbildning	X	X			X			X	X		X
Samarbete högskolor		X		X	X	X		X	Y		X
Fler studiebesök i gymn. (interna/externa)					X						
Samarbetsprojekt bibliotek								X			
Satsningar på digitalt kunnande		X			X			X	X	X	
Öka distansundervisning i gymnasiet		X			X				X		
Flera studieplatser, rimligt medeltal		X			X						
Minst 45 % av niorna vidare till kommunens gymn.				X					Y		
Gymn. minskad differentiering i olika områden					X						
Fler invandrarstud. söker till förberedande utb. + gymn.		X			X						
Utveckling av ledarskap, satsningar personal					X				X	Y	X
Tillräcklig timresurs för att bredda kursutbudet				X				Y			
Ansökt + fått extra statsstöd till sv. gymn.		X				X		X			
Ökad extern projektfinansiering		X									
Studier i rörelse		X						X		Y	X
Företagarprojekt											
Ny specialisering											

1) Samarbete kommunens svenska och finska gymnasium

Tabell 22: Möjliga lösningar gällande gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Nyland

Det varierar hur mycket kommunen betonar gymnasiets roll i samarbete med andra. Speciellt mindre gymnasier lyfter fram samarbetet med andra som ett sätt att utvidga kursutbudet och bli mer attraktiva för studerande. Karleby och Vasa betonar i sina budgeter gymnasiets roll för regionen och landskapet.

	Kimitoön	Pargas	Åbo	Jakobstad	Karleby	Kristinestad	Korsholm	Malax	Nykarleby	Närpes	Pedersöre	Vasa	Vörrå
Konkurrenskraftig, kvalitativ gymn.			X		X 3)		X		X		X	X 3)	
Tryggande av lokal gymn., lokal lp													
Marknadsföring lokalt + regionalt, öka synlighet						Y			Y		Y	X	X
Samarbete gymnasier					X	X 1)					Y	X 1)	
Samarbete kommunala sv. gymn.					X					X	X	X	
Samarbete yrkesutbildning	Y				X					X 6)		X	
Samarbete högskolor					X	X	X					X	
Fler studiebesök i gymn. (interna/externa)												Y	
Samarbete bibliotek													
Satsningar på digitalt kunnande	X		X		X	X	X	X			X	X	
Öka distansunderv. i gymn.					X	Y				X	X	X	
Flera studieplatser, rimligt medeltal			X										
Minst 45 % av niorna vidare till kommunens gymn.									X		Y		
Gymn. minskad differentiering i olika områden													
Fler invandrarstud. i gymn.													
Utveckling av ledarskap, satsningar personal								X				X	
Tillräcklig timresurs för att bredda kursutbudet										X			
Ansökt + fått extra statsstöd till sv. gymn.													
Ökad extern projektfinansiering						Y							
Studier i rörelse					X			X		Y	Y		
Företagarprojekt	X				X							X	
Ny specialisering	X 2)				Y 4)	X 5)							

- 1) Samarbete kommunens svenska och finska gymnasium
- 2) Marin inriktning, start hösten 2021
- 3) Studerandeenkäter som grund för utveckling av verksamheten
- 4) Ökar mängden projekt
- 5) Matematisk inriktning, samarbete med företag och organisationer
- 6) Utökad antal studerande som gör kombiexamen YA-Närpes gymnasium, även samarbete kring idrottsprofil

Tabell 23: Möjliga lösningar gällande gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Åboland och Österbotten

Hangö, Raseborg, Kristinestad och Vasa lyfter fram i sina budgeter att kommunens svenska och finska gymnasier har ett nära samarbete. Det betonas både fördelarna för båda språkgruppernas studerande att kunna läsa kurser på det andra språket och bredda det utbud som den egna gymnasieskolan erbjuder. Enbart huvudstadsregionens kommuner betonar att de önskar att antalet studerande med invandrarbakgrund skulle öka både i gymnasiet förberedande utbildning och i gymnasieutbildningen.

Olika projekt betonas också vid sidan av specialiseringar. En del kommuner har bara skrivit in i budgeten att man satsar mer på projekt och att hitta samarbetspartners för olika projekt, medan andra har skrivit ut vad projekten går ut på. Studier i rörelse och företagarpjekt lyfts fram i flera kommuners budgeter (tabell 22, 23).

7. SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

En heterogen kommunal gymnasieutbildning på svenska

Kommunerna har olika utgångsläge och möjligheter att satsa på gymnasieutbildningen. Det beror på var kommunen geografiskt är belägen, kommunens storlek, hur glest eller tätt bebyggt kommunen är, om den är ett regionalt centrum samt den ekonomiska situationen i kommunen. Den statliga styrningen är låg vilket betyder att det är ett ekonomiskt, politiskt och kulturellt val hur mycket kommunen satsar på gymnasieutbildningen. Gymnasieutbildningen blir dyrast per studerande i små kommuner och förmånligast i stora kommuner med stora gymnasier. Speciellt i kommuner med hög skatteprocent kan satsningar på gymnasieutbildningen ses som direkt påverkan på att skatteprocenten är hög. Samtidigt ses gymnasieutbildningen direkt, men kanske ändå mest indirekt, som en höjare av kommunens livskraft (Engblom-Pelkkala 2018, 21, jfr Finansministeriet 2020, 189).

Hur ser då den kommunala gymnasieutbildningen i Svenskfinland ut? Svaret är att den är mycket heterogen. Det finns små kommuner med små gymnasier som kämpar för att finnas kvar, som i till exempel Hangö, och som gynnas av statens tilläggsfinansiering (Finansministeriet 2020, 186). Det finns stora kommuner med stora gymnasier till exempel i huvudstadsregionen som både lockar till sig kommunens egna studerande, och studerande från andra kommuner. Ytterligare finns det många medelstora kommuner med medelstora gymnasier som antingen har en stabil situation som gymnasiet i Kyrkslätt eller har svårt att locka till sig tillräckligt med studerande som i Lovisa (Utbildningsstyrelsen 2020a, Hbl 21.2.2021).

Kommunernas situation och resurser är även varierande. Grankulla har en mycket god ekonomi och är helt i en egen klass för sig när det gäller hur stora ekonomiska satsningar kommunen gör på utbildning (Kommunförbundet 2020c, tabell 11). Grankulla har även en positiv befolkningsutveckling och kan locka till sig studerande från närliggande kommuner, eftersom många söker till gymnasiet i huvudstadsregionen efter den grundläggande utbildningen (Kommunförbundet 31.12.20219, jfr Hbl 21.2.2021).

I Österbotten är gymnasiebenägenheten betydligt lägre än i Nyland och kommunerna har en varierande ekonomisk situation (Utbildningsstyrelsen 2020e, Kommunförbundet 2020c). I Åboland finns bara tre kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning och de skiljer sig mycket åt både gällande folkmängd och närheten till ett annat gymnasium i en större stad (jfr Kommunförbundet 31.12.2019, tabell 4).

Stora utmaningar för både gymnasieutbildningen och kommunerna i Svenskfinland

Gymnasieutbildningen på svenska ställs inför stora utmaningar. Antalet ungdomsstuderande minskar i de flesta kommuner. Jämfört med andra stadiets yrkesutbildning är situationen annorlunda, eftersom det är få vuxna som studerar i gymnasierna. Samtidigt har gymnasieutbildningen en viktig funktion att fylla för de flesta kommuner i och med att det är svårare att både kunna erbjuda tillräckligt med timmar för ämneslärarna i enbart årskurs 7-9 samt svårare att rekrytera ämneslärare enbart till den grundläggande utbildningen (Engblom-Pelkkala 2018, 20, Statistikcentralen/Kommunförbundet 2019, Pitkälä 2020, 8). Det här kan också förklara varför kommunerna inte förverkligat åtgärden med specialiserade gymnasielärare som föreslagits i flera utredningar (Geber & Lojander-Visapää 2007, Tammenmaa red. 2012).

Kommunerna har genomgått stora förändringar och fler är på kommande. Befolkningsutvecklingen och den ekonomiska situationen är exempel på det. Skillnaderna mellan kommunerna ökar till och med så mycket att det blir aktuellt att fundera om alla kommuner klarar av att utföra uppgifterna som finns i kommunallagen (Finansministeriet 2020, 15). Det är åtminstone delvis förklaringar till att kommunerna inte har många nya innovativa lösningar på gång för gymnasieutbildningen.

Många kommuner har en ansträngd ekonomi och den statliga finansieringen räcker inte till för att täcka utgifterna. De fasta kostnaderna och till exempel lärarlönerna är de samma nästan helt oberoende av om grupperna är små eller stora i ett gymnasium. Det kan även vara svårt att rekrytera nya lärare till små gymnasier, samtidigt som det finns en risk att studerande väljer att söka sig till större gymnasium längre bort i stället för till sitt närgymnasium om det är litet (Hbl 21.2.2021, jfr Finansministeriet 2020, 186).

De flesta kommuner som har en negativ befolkningsutveckling hoppas ändå på att trenden ska svänga och att antalet invånare ska öka. Därför har man oftast inte en strategi för hur man ska

hantera situationen. Något behöver ändå göras för att hantera situationen och få resurserna att räcka till (Syssner 2014).

Gymnasieutbildningen i de kommunala strategierna och budgeterna i Svenskfinland

Tvåspråkigheten och att kommunen erbjuder service på svenska förs starkt fram i de kommunala strategierna och budgeterna för kommuner med svensk gymnasieutbildning i Svenskfinland. Även kommuner med få svenskspråkiga som till exempel Vanda (2021) lyfter starkt fram service på svenska. Det ser jag som ett tecken på att svenskan har en självklar och stark ställning i kommunerna, oberoende om kommunen har finskspråkig eller svenskspråkig majoritet (kommunala strategier tabell 12, 13, kommunala budgeter tabell 18, 19).

Däremot betonas utbildning, bildning och gymnasieutbildning olika mycket i de kommunala strategierna. En del kommuner nämner andra stadiets utbildning allmänt, medan andra mer detaljerat går in på just gymnasieutbildningen (tabell 12, 13).

Det är svårt att jämföra de kommunala strategierna. I Österbotten är flera av kommunernas strategier snarlikt uppbyggda, vilket tyder på någon form av samarbete eller kännedom om de andra kommunernas arbete. Några kommuner har valt att utgå från ett tema som till exempel Vasa (2021) som utgår från målet att bli Nordens energistad.

Sammanfattningsvis kunde kommunerna föra fram gymnasieutbildningen tydligare i sina strategier och också se den mer som en av kommunens styrkor (jfr Engblom-Pelkkala 2018, 11). Ändå är det osäkert hur mycket strategierna verkligen styr kommunens verksamhet. Det kan vara att en kommun satsar mycket på sin gymnasieutbildning på svenska, utan att nämna det med ett ord i sin strategi. Därför kan valet att se på kommunernas strategier kritiseras.

I de kommunala budgeterna finns gymnasieutbildningen med. Det är tydligt att kommunerna i budgeten ser gymnasieutbildningen som viktig och vill satsa på den både i form av ekonomiska resurser och som verksamhet (tabell 18-23).

Undersökningens trovärdighet har ökats genom att komplettera med statistik och information om både studerandes antal vid gymnasierna och ekonomiska fakta om kommunerna. Det är även lätt att göra om undersökningen, vilket ytterligare ökar tillförlitligheten. Ekonomiska fakta berättar kanske inte trovärdigt om kommunens satsningar, eftersom innovativa lösningar

och nytänkande eller en engagerad personal inte nödvändigtvis kräver mer ekonomiska resurser (jfr Finansministeriet 2020).

Kommunens storlek inverkar på utmaningarna och lösningarna

Kommunens storlek inverkar både på vilka utmaningar som aktuella, och vilka lösningar som är möjliga. Små kommuner har ofta små gymnasier. En liten kommun har ofta även bara ett gymnasium, och även om kommunen har ett finskt och ett svenskt gymnasium är ofta det sammanlagda antalet studerande litet. Hangö och Kristinestad är exempel på kommuner med två små gymnasier, negativ befolkningsutveckling och ekonomiska utmaningar (se exempelvis tabell 6, 7).

Medelstora kommuner har en varierande situation. Det finns medelstora kommuner i Svenskfinland med gymnasieutbildning som ökar och mår väl. Exempel är Grankulla, Kyrkslätt och Sibbo. Befolkningen ökar, antalet studerande är åtminstone stabilt inom gymnasieutbildningen på svenska samtidigt som gymnasiebenägenheten är hög och den ekonomiska situationen hanterlig. Exempel på medelstora kommuner med dålig ekonomi är Karleby och Raseborg, där Karleby har en positiv befolkningsutveckling och många studerande inom gymnasieutbildningen sammanlagt, medan Raseborg har en negativ befolkningsutveckling och tre gymnasier med under 200 studerande per gymnasium (tabell 8, 9).

Stora kommuner har mycket resurser, men även utmaningar. Ofta ökar befolkningen och det är svårt att förutse hur många som kommer att söka till kommunens gymnasieutbildning på svenska för den lockar även studerande från andra kommuner. Det kan leda till att medeltalsgränserna höjs och det inte finns plats för alla kommunens egna studerande. Samtidigt finns det risk för segregation mellan olika områden och antalet invånare med utländsk bakgrund är stort, vilket för egna utmaningar med sig. De svenskspråkiga är även i minoritet vilket innebär att gymnasieutbildning på svenska och satsningar på den inte är en självklarhet (tabell 10, 11).

Många kommuner ser gymnasieutbildningen som ett sätt att svara mot företagens och regionens behov (tabell 12, 13). Speciellt mindre kommuner vill värna om de lokala företagen och deras behov. Större städer ser utbildning som ett sätt att förebygga sociala problem och segregering, vilket gör att de ser satsningar om utbildningen som viktiga för att erbjuda jämlika möjligheter för ungdomarna att klara sig (till exempel Helsingfors 2021).

I de kommunala strategierna och budgeterna syns att stora kommuner är bra på att se många olika lösningar för utbildningen och gymnasieutbildningen. I strategierna kommer stora kommuners satsningar och vilja att satsa på utbildning tydligt fram (tabell 16, 17). I budgeten räknas många olika sätt att samarbeta upp och även andra lösningar betonas (tabell 22, 23). I mindre kommuner syns det inte lika tydligt.

Möjliga lösningar på utmaningarna

I de kommunala strategierna förs befolkningsökning fram som ett mål för kommunen, oberoende av om kommunen redan nu växer eller har en negativ befolkningsutveckling. Sett till befolkningsutvecklingen för hela landet är det här ändå inte en lösning. Det kommer inte att ske en vändning i befolkningsstrukturen så att antalet ungdomar plötsligt skulle öka märkbart (jfr Sitra 2019, Finansministeriet 2020). Gymnasieutbildning lockar endast ett fåtal vuxna, åtminstone i sin nuvarande form (jfr Utbildningsstyrelsen 2020a).

En lösning som förs fram är samarbete och digitalisering, vilket kunde öka utbudet av kurser och mångfalden av till exempel språk som erbjuds. Andelen studerande i gymnasierna som läser flera främmande språk har minskat markant mellan åren 2005-2018, även om det skulle vara viktigt att de studerande lär sig flera språk och uppmuntras till det (Utbildningsstyrelsen 2020a). Andelen som läser lång matematik samt skriver kort eller lång matematik i studentexamen har minskat. Här är även de regionala skillnaderna stora (Utbildnings- och kulturministeriet 2107, 27)

Samarbete mellan små kommuner i Sverige har ändå visat en höjning av kvaliteten inom gymnasieutbildningen är sekundärt. Det som varit det avgörande är att antalet studerande minskat. Kommunerna har känt sig tvungna att börja samarbeta för att överhuvudtaget kunna erbjuda gymnasieutbildning samt för att kunna bevara och nyttja de resurser kommunen har. Det är kraven på effektivitet och ekonomiska skäl som styr samarbetet (Jansson 2017, 60).

Relativt nytt inom gymnasieutbildningen är även att de studerande erbjuds mera stöd av speciallärare och studiehandledare. Det blir ett dilemma framför allt för små kommuner som behöver få fler studerande till sina gymnasier. Vilka prioriteringar är det då som styr vilka studerande som hänvisas att söka vidare till gymnasier respektive yrkesutbildning? Nylund med flera (2018) betonar att det skulle vara extra viktigt att nå de studerande vars föräldrar inte

har en akademisk bakgrund för att alla skulle erbjudas samma möjligheter till fortsatta studier och en akademisk utbildning.

Av olika möjliga lösningar för kommunerna för att klara av framtida utmaningar verkar samarbete mellan gymnasier, kommuner och andra samarbetspartners vara det vanligaste (Utbildningsstyrelsen 2020b, Jansson 2017, jfr Syssner 2014). Det utgår från lagen om gymnasieutbildning (714/2018) som ger gymnasierna en skyldighet att samarbeta, men också från att många gymnasier i Svenskfinland är små och tvungna att samarbeta bland annat för att kunna erbjuda sina studerande ett tillräckligt stort utbud av kurser. Övriga lösningar används inte ännu på bred front i alla fall (jfr Utbildnings- och kulturministeriet 2017).

Samtidigt bör man komma ihåg att små kommuner inte har samma möjligheter och resurser för att utveckla samarbetet. Därför menar Finansministeriet att samma krav kanske inte kan ställas på alla kommuner i framtiden. ”För att trygga undervisningens kvalitet och tillgänglighet behövs det framöver ett starkare interkommunalt eller regionalt samarbete samt nya produktivitetshöjande sätt att producera tjänsterna.” (Finansministeriet 2020, 208) Det här läser jag som att större kommuner med mer resurser kanske behöver kliva fram och ta ett större ansvar för att sedan bjuda in de mindre kommunerna att komma med. Hur samarbetet mellan kommunerna och det regionala samarbetet ser ut får framtiden utvisa. Även vilka olika sätt som kommer att finnas för att producera gymnasieutbildningen återstår att se, till exempel om man går in för regiongymnasier så som föreslagits i en tidigare utredning av gymnasieutbildningen i Svenskfinland (Tammenmaa red. 2012).

Den förlängda läroplikten kan leda till ett uppsving för gymnasieutbildningen i form av ökad statlig finansiering och åtminstone tillfälligt en liten ökning av antalet studerande. I och med social- och hälsovårdsreformen, oberoende hur den kommer exakt att se ut, kommer även utbildningen att bli kommunens viktigaste uppgift (Kommunförbundet 2020a, Finansministeriet 2020, 208). Det torde leda till att kommunen fäster mer uppmärksamhet vid vilka lösningar som gagnar gymnasieutbildningen inom kommunen bäst.

Så kanske en enkel lösning finns nära till hands. Om kommunerna börjar se gymnasieutbildningen som en styrka och något att vara stolt över, så når den informationen även bättre ut till invånarna (jfr Engblom-Pelkkala 2018). Kommunerna är redan måna om att framstå som attraktiva arbetsgivare och betonar olika satsningar på sin personal (tabell 16-17). Innovativ marknadsföring på sociala medier av engagerade lärare och studerande samt

beslutsfattare kunde kanske vara ett framgångsrecept. Även synligare samarbete utåt och kreativa lösningar kräver engagemang, men inte nödvändigtvis mer ekonomiska resurser.

Kanske behövs det ändå ett helt annat sätt att tänka? Alessandro Coppola (2019, 249-250) menar att problematiken behöver lyftas upp på en annan nivå och att kommunerna behöver få stöd även av forskning. Genom innovativt samarbete kan kommunerna få bättre möjligheter att klara sig, men samarbetet tenderar att aktivera dem som redan är aktiva. Utmaningarna och problematiken är ändå snarlik i många kommuner och därför behövs det fokus även på nationell nivå i bland annat policydokument. Så en revidering av läroplanen, finansieringen av utbildning, forskning som ger kunskap samt mer stöd på regional och nationell nivå skulle ge kommunerna ett bättre utgångsläge att klara av utmaningarna i samband med anordnande av gymnasieutbildning.

Framtiden är mycket öppen. Situationen under Covid19 pandemin påminner inte om något tidigare, social- och hälsovårdsreformen är fortfarande aktuell och den ekonomiska situationen är osäker. Kommunalval är även aktuellt under år 2021. Det har gjorts och görs undersökningar kring hur Covid 19 inverkar på gymnasieutbildningen och de studerande (exempelvis Turun yliopisto 2021). Stora kliv framåt har tagits gällande att ordna gymnasieutbildning helt eller delvis på distans och användningen av digitala verktyg har nått en ny nivå. Vilka bestående förändringar och följderna som kommer att följa på pandemin vet ingen ännu. Hurdana skillnader finns det mellan olika regioner och kommuner som drabbats olika hårt av pandemin till exempel gällande utvecklingen av distansundervisningen? Hur kommer befolkningsutvecklingen att påverka gymnasieutbildningen? Hur kommer den centrala styrningen från statligt håll att påverka kommunernas gymnasieutbildning? I vilken utsträckning kommer kommunerna att tänka nytt och hitta innovativa lösningar för gymnasieutbildningen? Det kommer att bli intressant att följa med tiden framöver och se vad den för med sig.

KÄLLOR

Ahola Sakari, Aittola Helena, Salminen Timo & Spoofo Jenny (2020) *Lukioiden korkeakoulu- ja työelämäyhteistyö*. Statsrådets kansli, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2020:3 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-823-6> Läst 14.10.2020

Beach Dennis, From Tuuli, Johansson Monica & Öhrn Elisabet (2018) *Educational and spatial justice in rural and urban areas in three Nordic countries: a meta-ethnographic analysis*. Education Inquiry 2018 vol. 9, no 1, 4-21

Bryman Alan (2008) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2:a upplagan. Malmö, Liber.

Coppola Alessandro (2019) *Projects of becoming in a right-sizing shrinking City*. Routledge; Urban Geography, 40:2, 237-256

Engblom-Pelkkala Kristiina (2013) *Strateginen johtaminen kuntien opetustoimessa*. Acta 249. Kuntaliitto. https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2_013/1548-strateginen-johtaminen-kuntien-opetustoimessa-acta-nro-249 Hämtad 17.10.2020

Engblom-Pelkkala Kristiina (2018) *Kunnat lukiokoulutuksen järjestäjinä kunta- ja paikallistalouden näkökulmasta*. ARTTU2-tutkimusohjelman julkaisu nro 9/2018. Kuntaliitto. http://shop.kuntaliitto.fi/product_details.php?p=3528 Hämtad 1.3.2020.

Finansministeriet (2020) *Kommunerna vid en vändpunkt? Lägesbild över kommunerna 2020*. Finansministeriets publikationer 2020:39 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/> Läst 27.2.2021

FinTandem (2020) <https://www.fintandem.fi/> Läst 15.10.2020

Fjertorp, Jonas (2013) *Hur påverkas kommunernas ekonomi av befolkningsförändringar?* Lunds universitet. lup.lub.lu.se Läst 26.9.2020

Geber Erik & Lojander-Visapää Catharina (2007) *De svenska gymnasierna i Finland*. En lägesanalys 2007. Utbildningsstyrelsen. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/46979_gymnasierna_final_21.pdf Läst 8.11.2020

Gymnasielag 714/2018 <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2018/20180714> Läst 14.10.2020

Hbl (21.2.2021) Gymnasierna kan bli färre i Nyland. Artikeln skriven av Maria Gestrin-Hagner

Jansson Ann (2017) *Gymnasieskolan i samverkan. Mellankommunal samverkan och dess effekter i den lilla kommunen*. Linköpings universitet. Centrum för kommunstrategiska studier. Rapport 2017:5 <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1164206/FULLTEXT01.pdf> Hämtad 31.10.2020

Kommunförbundet (2019) *Riktlinjer för bildningen 2030. Kommunförbundets bildningspolitiska program*. <https://www.kommunforbundet.fi/undervisning-och-kultur/riktlinjer-bildningen-2030> Läst 13.7.2020

Kommunförbundet (31.12.2019) Kommunindelning och kommunernas invånarantal 2000-2019 <https://www.kommunforbundet.fi/statistik-och-fakta/antalet-kommuner-och-stader> Läst 16.4.2021

Kommunförbundet (2020a) *Kommunens ekonomi i balans – men hur?* <https://www.kommunforbundet.fi/publikationer/2020/2054-kommunens-ekonomi-i-balans-men-hur> Läst 13.7.2020

Kommunförbundet (2020b) Kommunsammanslagningar 1.1.2020 <https://www.kommunforbundet.fi/ledarskap-och-utveckling/kommunsammanslagningar> Läst 31.10.2020

Kommunförbundet (2020c) <https://www.kommunforbundet.fi/statistik-och-fakta/kommunnavigatorn> Läst 29.12.2020

Kull Michael (25.2.2020) Nordregio. Föreläsning på seminariet Smart Shrinking – uusi alku väestöään menettävälle alueille. Helsingfors, Landsbygdspolitik.fi, Skärgårdspolitik. https://mmm.videosync.fi/smart_shrinking Hämtad 15.10.2020

Kuntatalous 2019, Statistikcentralen (2020) Julkinen talous 2020:Kuntatalous 2019 http://tilastokeskus.fi/til/kta/2019/kta_2019_2020-09-04_fi.pdf Läst 4.1.2020

Nordregio (2020) <https://nordregio.org/> och <https://nordregio.org/research/rural-attractiveness-in-norden/> Läst 14.10.2020

Nylund Mattias, Rosvall Per-Åke, Eiríksdóttir Elsa, Holm Ann-Sofie , Isopahkala-Bouret Ulpuukka, Niemi Anna-Maija & Ragnarsdóttir Guðrún (2018) *The academic–vocational divide in three Nordic countries: implications for social class and gender*. Education Inquiry, 2018 VOL. 9, NO. 1, 97–121

Pitkälä Aulis (2020) *Koulutuksen saatavuus ja saavutettavuus erilaistuvissa kunnissa - esiselvitys*. Kuntaliitto. http://shop.kuntaliitto.fi/product_details.php?p=3632 Hämtad 1.3.2020

Pöysä Ville, Käyhkö Mari & Armila Päivi (2018) Kauas koulut karkaavat, pitkät välimatkat lisäävät koulutuksellista eriarvoisuutta. <https://ilmiomedia.fi/yleinen/kauas-koulut-karkaavat-pitkat-valimatkat-lisaavat-koulutuksen-eriarvoisuutta/> Läst 1.3.2020

Riksdagen (2020) Riksdagens pressmeddelanden: Läroplikten förlängs till 18 år <https://www.eduskunta.fi/SV/tiedotteet/Sidor/Laroplikten-forlans-till-18-ar-.aspx> Läst 2.1.2021

Rubin Anita & Linturi Hannu (2004) *Muutoksen tuulissa. Pienten lukioiden tulevaisuudenkuvat*. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulu <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147363/Muutoksen%20tuulissa.%20Pienten%20lukioiden%20tulevaisuudenkuvat.pdf?sequence=1> Läst 8.11.2020

Rönnerberg Amy (2014) *Utvärdering av strategin "Framtidsstrategier för de svenskspråkiga gymnasierna i Finland*. Kommunförbundet
<https://www.kommunforbundet.fi/publikationer/2014/1633-utvardering-av-strategin-framtidsstrategier-de-svensksprakiga-gymnasierna-i> Läst 8.11.2020

Saastamoinen Antti & Kortelainen Mika (2018) *When does money stick in education? Evidence from a kinked grant rule*. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT Helsinki, VATT Working Papers 102 Finns på <https://vatt.fi/julkaisu?pubid=URN%3A+ISBN+978-952-274-211-7> Hämtad 31.10.2020

Sandberg Siv (2017) *Hög tröskel för att slå ihop kommuner*. I Syssner Josefina, Häggroth Sören & Ramberg Ulf: *Att äga framtiden Perspektiv på kommunal utveckling*. Linköping, Centrum för kommunstrategiska studier (CKS) vid Linköpings universitet. S. 77-86

Statistikcentralen (2020a) https://www.stat.fi/index_sv.html Läst 17.10.2020

Statistikcentralen (2020b) Kuntien avainluvut 2020
https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_2020/ Läst 29.12.2020

Statsrådet (2020) <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/osaamisen-sivistyksen-ja-innovaatioiden-suomi> Läst 13.10.2020

Syssner Josefina (2014) *Politik för kommuner som krymper*. Rapport från Linköping University, Department for Studies of Social Change and Culture, Centre for Municipality Studies. Linköping University, Faculty of Arts and Sciences. <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A742926&dswid=7588> Läst 1.3.2020

Syssner, Josefina (2016) *Planning for shrinkage? Policy implications of demographic decline in Swedish municipalities*. Ager (Zaragoza, Spanien) 4/2016 (iss. 20) s. 7-31

Syssner Josefina (25.2.2020) Linköpings universitet. Föreläsning på seminariet Smart Shrinking – uusi alku väestöään menettävälle alueille. Helsingfors, Landsbygdspolitik.fi, Skärgårdspolitik. https://mmm.videosync.fi/smart_shrinking Hämtad 15.10.2020

Tammenmaa, Corinna red. (2012) *Framtidsstrategier för de svenskspråkiga gymnasierna i Finland*. Kommunförbundet. Finns på http://shop.kuntaliitto.fi/product_details.php?p=2750 Läst 15.3.2020

Tunne työ 2.0 (2020) <https://www.tunnetyo.fi/korkeakoulu-1> Läst 15.10.2020

Turun yliopisto (2021) <https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/mediatiedote/nuorten-kokemukset-huomioitava-koulutuksen-poikkeusjarjestelyissa> Läst 27.2.2021

UFZ Helmholtz (2020) <https://www.ufz.de/index.php?de=33573> och <https://www.ufz.de/shrinksmart/> Läst 14.10.2020

Undervisnings- och kulturministeriet (2020) Kysymyksiä ja vastauksia oppivelvollisuudesta <https://minedu.fi/kysymyksiä-ja-vastauksia-oppivelvollisuudesta> Läst 30.12.2020

Utbildnings- och kulturministeriet (2017) *Lukioselvitys. Kooste lukion nykytilaa ja kehittämistarpeita koskevista selvityksistä ja tutkimuksista*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:49
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160349/okm49.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Läst 8.11.2020

Utbildningsstyrelsen (2020a) <https://www.oph.fi/sv/statistik/gymnasieutbildningen> Läst 21.6.2020

Utbildningsstyrelsen (2020b) Luke-Lukioiden kehittämisverkosto
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/luke-lukioiden-kehittamisverkosto> Läst 15.10.2020

Utbildningsstyrelsen (2020c) Regional läroplan för SiBoLoKo
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv/ops/5435721/lukiokoulutus/tekstikappale/5449846> Läst 15.10.2020

Utbildningsstyrelsen (2020d) Vi7-gymnasieringen
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv/ops/4136653/lukiokoulutus/tekstikappale/4180543> Läst 15.10.2020

Utbildningsstyrelsen (2020e) Utbildningen på andra stadiet
<https://www.oph.fi/sv/statistik/utbildningen-pa-andra-stadiet> Läst 21.11.2020

Utbildningsstyrelsen (2020f) Yrkesutbildning
<https://www.oph.fi/sv/statistik/yrkesutbildningen#anchor-natverket-av-anordnare> Läst 22.11.2020

Utbildningsstyrelsen (2020g) Kostnaderna för yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen har ökat en aning
<https://www.oph.fi/sv/nyheter/2019/kostnaderna-yrkesutbildningen-och-gymnasieutbildningen-har-okat-en-aning> Läst 22.11.2020

Utbildningsstyrelsen (2020h) Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen kustannukset jatkoivat lievää kasvuaan
<https://www.oph.fi/fi/uutiset/2020/ammattillisen-koulutuksen-ja-lukiokoulutuksen-kustannukset-jatkoivat-lievaa-kasvuaan> Läst 5.1.2021

Utbildningsstyrelsen (2020i) *Yksikköhinnat 2010: Lukiokoulutus*. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Yksikköhintaraportit vuosi 2020: Lukiokoulutus (v06yt7r20)
<https://www.oph.fi/fi/palvelut/yksikkohinnat-2020> Läst 5.1.2021

Vipunen (2021) Utbildningsstyrelsens statistiktjänst. Utbildningsstatistik fram till år 2018.
vipunen.fi Läst 6.2.2021

Värre Kyösti (2020) Blogg på Kommunförbundets webbplats
<https://www.kommunforbundet.fi/blogg/2020/haller-regeringen-pa-att-skapa-regional-ojamlighet-i-gymnasieutbildningen> och
<https://www.kommunforbundet.fi/blogg/2020/kommunerna-ar-ryggraden-i-gymnasieutbildningen-och-finansieringen-av-den> Läst 21.12.2020

Yle (24.2.2021) Gymnasierna i Kristinestad inleder ett efterlängtat samarbete över språkgränserna - hoppas locka studerande från när och fjärran
<https://svenska.yle.fi/artikel/2021/02/24/gymnasierna-i-kristinestad-inleder-ett-etterlangtat-samarbete-over-sprakgranserna> Läst 27.2.2021

Yle (14.3.2021) Hangöunga om verkligheten: Varför umgås med någon som pratar annat språk? <https://svenska.yle.fi/artikel/2021/03/14/hangounga-om-verkligheten-varfor-umgas-med-nagon-som-pratar-annat-sprak> Läst 20.3.2021

Kommunala strategier och budgeter

Borgå (2021) Borgå drömmarnas stad <https://www.borga.fi/borga2030> Läst 6.2.2021

Borgå budget (2021) <https://www.borga.fi/budget-och-ekonomiplan> Läst 26.3.2021

Esbo (2021) Berättelsen om Esbo https://www.esbo.fi/sv-FI/Esbo_stad/Beslut/Berattelsen_om_Esbo Läst 10.2.2021

Esbo budget (2021) https://www.esbo.fi/sv-FI/Esbo_stad/Beslut/Ekonomi/Budgeten Läst 1.4.2021

Grankulla (2021) Grankulla stads strategi 2018-2022 https://www.kauniainen.fi/sv/staden_och_beslutsfattande/beslutsfattande/stadgor_samt_strategier_och_program Läst 6.2.2021

Helsingfors (2021) Världens bäst fungerande stad - Stadsstrategi 2017-2021 <https://www.hel.fi/helsinki/sv/stad-och-forvaltning/strategi/stadsstrategi/stadsstrategi-2017-21/> Läst 10.2.2021

Hangö (2021) Hangö strategi 2025 https://www.hanko.fi/sv/staden_och_beslutsfattande/administration/stadens_strategi Läst 6.2.2021

Hangö budget (2021) https://www.hanko.fi/sv/staden_och_beslutsfattande/ekonomi/budget Läst 31.3.2021

Jakobstad (2021) Staden Jakobstads strategi 2017-2025 <https://www.jakobstad.fi/forvaltning-och-beslut/beslutsfattande/staden-jakobstads-strategier/staden-jakobstads-strategi-2017-2025> Läst 14.2.2021

Jakobstad budget (2021) <https://www.jakobstad.fi/forvaltning-och-beslut/forvaltning/ekonomiavdelningen> Läst 4.4.2021

Karleby (2021) Karleby stads strategi 2018-2021 <https://www.kokkola.fi/sv/forvaltning-och-beslutsfattande/stadens-strategi/> Läst 14.2.2021

Karleby budget (2021) <https://www.kokkola.fi/sv/forvaltning-och-beslutsfattande/ekonomi/> Läst 4.4.2021

Kimitoön (2021) #FramtidaKimitoön Strategi 2017-2021 https://www.kimitoon.fi/kommunen_beslutsfattande/beslutsfattande Läst 10.2.2021

Kimitoös budget (2021) https://www.kimitoon.fi/kommunen_beslutsfattande/beslutsfattande/budget_bokslut Läst 4.4.2021

Korsholm (2021) Växande och viljestark. Korsholms kommunstrategi 2030 <https://www.korsholm.fi/politik-och-styrning/moten-handlingar-och-beslut/strategier/> Läst 2.1.2.2021

Korsholm budget (2021) <https://www.korsholm.fi/politik-och-styrning/kommunfakta/ekonomi/budget/> Läst 5.4.2021

Kristinestad (2021) <https://www.kristinestad.fi/staden-utveckling-och-forvaltning/styrdokument/> Läst 14.2.2021

Kristinestad budget (2021) <https://www.kristinestad.fi/staden-utveckling-och-forvaltning/ekonomi/budget/> Läst 5.4.2021

Kyrkslätt (2021) Kyrksläotts strategi 2018-2021 <https://www.kyrkslatt.fi/kyrkslatts-kommunstrategi-2018-2021> Läst 6.2.2021

Kyrkslätt budget (2021) <https://www.kyrkslatt.fi/information-om-ekonomin> Läst 1.4.2021

Lojo (2021) Lohjan kaupunkistrategia 2017-2025 <https://www.lohja.fi/kaupunki-ja-hallinto/lohjan-kaupunki/strategia-ja-talous/> Läst 10.2.2021

Lojo budget (2021) <https://www.lohja.fi/kaupunki-ja-hallinto/lohjan-kaupunki/strategia-ja-talous/> (enbart på finska) Läst 1.4.2021

Lovisa (2021) Lovisa stads strategi 2017-2022 <https://www.loviisa.fi/sv/staden-och-beslutsfattande/forvaltning/strategi-program-och-instruktioner/> Läst 7.2.2021

Lovisa budget (2021) <https://www.loviisa.fi/sv/staden-och-beslutsfattande/ekonomi/budgeten-och-rapportering/> Läst 1.4.2021

Malax (2021) Malaxstrategin. En rejäl kommun. <https://www.malax.fi/forvaltning-och-politik/styrande-dokument> Läst 21.2.2021

Malax budget (2021) <https://www.malax.fi/forvaltning-och-politik/ekonomi/> Läst 5.4.2021

Nykarleby (2021) Småstad som bäst. Nykarleby stads kommunstrategi 2025 <https://www.nykarleby.fi/kommun-och-politik/strategier-och-styrdokument/> Läst 21.2.2021

Nykarleby budget (2021) <https://www.nykarleby.fi/kommun-och-politik/budget-och-bokslut/> Läst 5.4.2021

Närpes (2021) Närpes stads strategi <https://www.narpes.fi/sv/staden-och-forvaltningen/kommuninfo-och-dokument/narpes-stads-strategi> Läst 21.2.2021

Närpes budget (2021) <https://www.narpes.fi/sv/staden-och-forvaltningen/kommuninfo-och-dokument/budget-verksamhets-och-utvarderingsberattelse> Läst 5.4.2021

Pargas (2021) Kreativ skärgård. Pargas stads strategi 2018-2022 <https://www.pargas.fi/sv/strategi> Läst 10.2.2021

Pargas budget (2021) <https://www.pargas.fi/sv/ekonomi> Läst 4.4.2021

Pedersöre (2021) Planläggningsöversikt 2020 <https://www.pedersore.fi/assets/Dokumentarkiv/Boende-och-miljoe/Planlaeggningsoersikt-2020.pdf> Läst 26.2.2021

Pedersöre budget (2021) <https://www.pedersore.fi/sv/beslut-and-politik/ekonomi-och-styrdokument/budget/> Läst 5.4.2021

Raseborg (2021) Raseborgs stads strategi 2018-2021 <https://www.raseborg.fi/hem/forvaltning/stadgar-och-instruktioner/> Läst 7.2.2021

Raseborg budget (2021) <https://www.raseborg.fi/hem/ekonomi/budget-ekonomiplan-bokslut/>
Läst 1.4.2021

Sibbo (2021) Strategi 2018-2021 Sibbo kommun <https://www.sipoo.fi/sv/tjanst/strategier-och-planer/> Läst 7.2.2021

Sibbo budget (2021) <https://www.sipoo.fi/sv/organisation/budget-och-bokslut/> Läst 1.4.2021

Vanda (2021) Vantaa Strategi för fullmäktigeperioden åren 2018-2021
https://www.vanda.fi/forvaltning_och_ekonomi/ekonomi_och_strategi/strategier Läst
10.2.2021

Vanda budget (2021)
https://www.vanda.fi/forvaltning_och_ekonomi/ekonomi_och_strategi/budgeten_och_rapporteringen Läst 1.4.2021

Vasa (2021) Nordens energihuvudstad. Vasa stads strategi 2020-2021
<https://www.vaasa.fi/sv/info-om-vasa-och-regionen/utvecklande-och-internationella-vasa/utvecklande-av-staden/stadsstrategin/> Läst 22.2.2021

Vasa budget (2021) <https://www.vaasa.fi/sv/info-om-vasa-och-regionen/vasa-stad-organisation-och-beslutsfattande/koncernstyrningen/koncernforvaltningen/ekonomi-och-strategi/budget/> Läst 5.4.2021

Vörå (2021) #VårtVörå – Vi bygger välmående Strategi 2018 – 2022
<https://www.vora.fi/kommunen/foervaltning/regelsamling> Läst 22.2.2021

Vörå budget (2021) <https://www.vora.fi/kommunen/foervaltning/bokslut-och-budget/> budget
för år 2020 Läst 5.4.2021

Åbo (2021) Åbo 2029 <https://www.turku.fi/sv/ekonomi-och-strategi> Läst 10.2.2021

Åbo budget (2021) <https://www.turku.fi/talous-ja-strategia/osavuositilinpäätökset-talousarviot-tilinpäätökset-ja-seurantareportit> Endast på finska. Läst 4.4.2021

TABELLER

Tabell 1	Ägarstruktur för andra stadiets svenskspråkiga utbildning i Svenskfinland
Tabell 2	Antal gymnasiestuderande i Finland år 2019 enligt utbildningsanordnare
Tabell 3	Kommuner vars befolkningsantal minskar respektive ökar mest i Svenskfinland år 2018-2040
Tabell 4	Invånarantal i kommuner i Svenskfinland som ordnar gymnasieutbildning år 2000-2019
Tabell 5	Antal studerande och enhetspris i kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning
Tabell 6	Små kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland
Tabell 7	Gymnasieutbildning i små kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland
Tabell 8	Mellanstora kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland
Tabell 9	Gymnasieutbildning i mellanstora kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland
Tabell 10	Stora kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland
Tabell 11	Gymnasieutbildning i stora kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Svenskfinland
Tabell 12	Information om utbildning i de kommunala strategierna, kommuner i Nyland med svensk gymnasieutbildning
Tabell 13	Information om utbildning i de kommunala strategierna, kommuner i Åboland och Österbotten med svensk gymnasieutbildning
Tabell 14	Utmaningar i de kommunala strategierna, kommuner i Nyland med svensk gymnasieutbildning
Tabell 15	Utmaningar i de kommunala strategierna, kommuner i Åboland och Österbotten med svensk gymnasieutbildning
Tabell 16	Möjliga lösningar i de kommunala strategierna, kommuner i Nyland med svensk gymnasieutbildning
Tabell 17	Möjliga lösningar i kommunala strategier; kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning Åboland och Österbotten
Tabell 18	Gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning Nyland
Tabell 19	Gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning Åboland och Österbotten
Tabell 20	Utmaningar gällande gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Nyland
Tabell 21	Utmaningar gällande gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Åboland och Österbotten
Tabell 22	Möjliga lösningar gällande gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Nyland
Tabell 23	Möjliga lösningar gällande gymnasieutbildning i den kommunala budgeten, kommuner med gymnasieutbildning på svenska i Åboland och Österbotten

FIGURER

- Figur 1 Andelen regionvis som sökte till gymnasie- och yrkesutbildning efter den svenskspråkiga grundläggande utbildningen år 2019
- Figur 2 Fördelningen av studerande mellan små, medelstora och stora svenska gymnasier i Svenskfinland år 2018
- Figur 3 Fördelningen av invånare mellan små, medelstora och stora kommuner med svenskspråkig gymnasieutbildning i Svenskfinland

BILAGA

- Bilaga 1 Gymnasier i Svenskfinland

Gymnasier i Svenskfinland

BILAGA 1

Kommun	Gymnasiets namn	Antal studerande (år 2018)	Utveckling antal studerande åren 2016-2018
Nyland		3 426	Oförändrat
Borgå	Borgå gymnasium	312	Ökar lite
Esbo	Mattlidens gymnasium	561	Ökar lite
Grankulla	Gymnasiet Grankulla samskola	303	Oförändrat
Hangö	Hangö gymnasium	51	Oförändrat
Helsingfors	Brändö gymnasium	420	Ökar lite
	Gymnasiet Lärkan	429	Ökar lite
	Tölö gymnasium 1)	396	Minskar lite
Kyrkslätt	Kyrkslätt gymnasium	189	Oförändrat
Lojo	Virkby gymnasium	78	Minskar
Lovisa	Lovisa gymnasium	108	Minskar
Raseborg	Ekenäs gymnasium	186	Oförändrat
	Karis-Billnäs gymnasium	120	Oförändrat
Sibbo	Sibbo gymnasium	135	Oförändrat
Vanda	Helsinge gymnasium	138	Oförändrat
Egentliga Finland		483	Minskar
Kimitoön	Kimitoöns gymnasium	63	Minskar
Pargas	Pargas svenska gymnasium	150	Minskar
Åbo	Katedralskolan i Åbo	270	Oförändrat
Österbotten		1 827	Oförändrat
Jakobstad	Jakobstads gymnasium	272	Oförändrat
Karleby	Karleby svenska gymnasium	165	Minskar
Kristinestad	Kristinestads gymnasium	48	Ökar lite
Korsholm	Korsholms gymnasium	197	Minskar lite
Nykarleby	Topeliusgymnasiet i Nykarleby	113	Oförändrat
Närpes	Närpes gymnasium	141	Oförändrat
Pedersöre	Pedersöre gymnasium	165	Minskar lite
Malax	Gymnasiet i Petalax	104	Oförändrat
Vasa	Vasa gymnasium	170	Ökar lite
	Vasa svenska aftonläroverk	75	Oförändrat
	Vasa övningsskola	393	Ökar lite
Vörå	Vörå samgymnasium	149	Oförändrat
Övriga landskap/ språköar		618	
Björneborg	Björneborgs svenska samskola	54	Ökar lite
Kotka	Kotka svenska samskola	30	Minskar
Tammerfors	Svenska samskolan i Tammerfors	57	Oförändrat
Uleåborg	Svenska Privatskolan i Uleåborg	45	Minskar
Åland/Mariehamn	Ålands lyceum	432	Oförändrat

1) Sammanslagning år 2015 av gymnasiet Svenska Normallyceum och Tölö specialiserings gymnasium (Rönberg 2014, 5)

En sammanställning utgående från Utbildningsstyrelsen (2020a)

Jag har färgkodat gymnasierna enligt följande:

Små gymnasier	<100 studerande
Medelstora gymnasier som är oförändrade/ökar	100-199 studerande
Medelstora gymnasier som minskar	100-199 studerande
Stora gymnasier	>200 studerande

Största gymnasiet Mattliden med 561 studerande, minsta Kristinestad med 48 studerande (språkön Kotka 30 studerande). Gymnasier med mindre än 200 studerande leder till att kommunen har rätt till extra finansiering. Språköarnas gymnasier är privatägda och Vasa övningsskola statsägd.